

Helsinki

PKS- yhteisö- raportti

2|2018

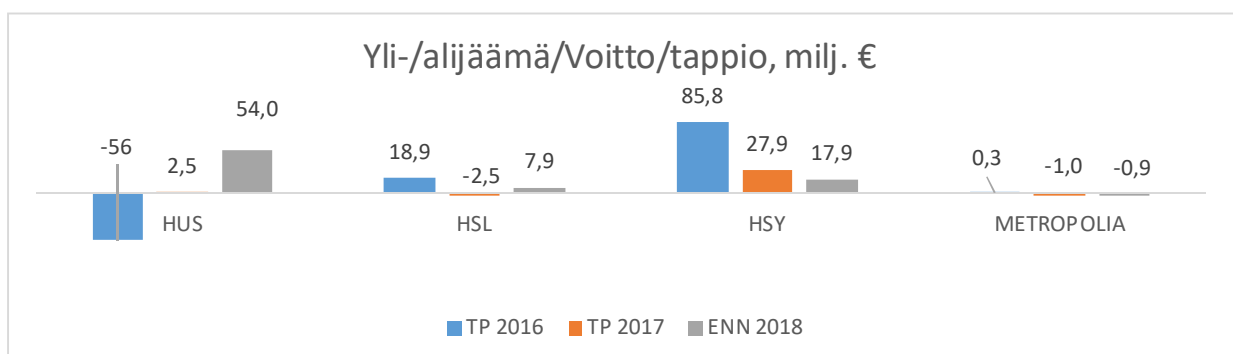
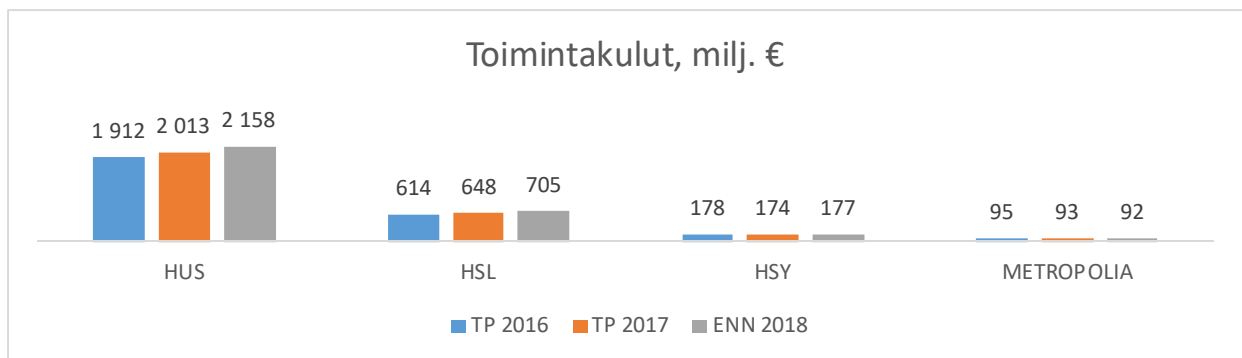
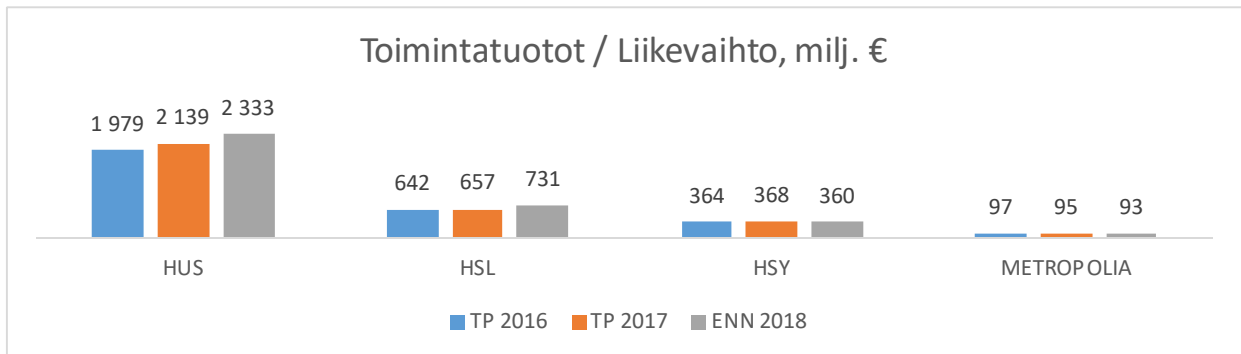
Sisällys

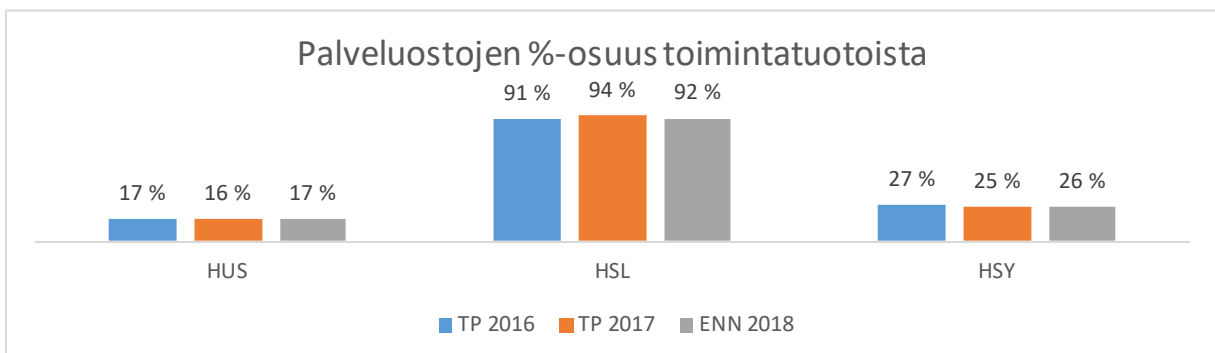
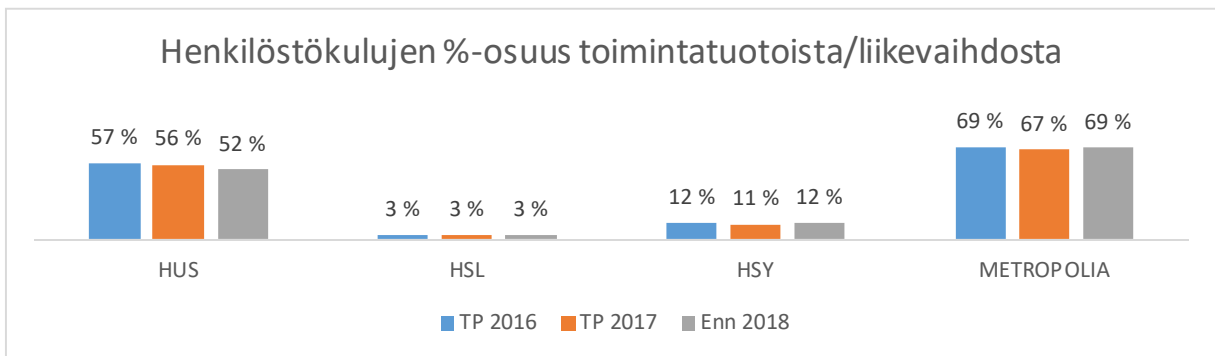
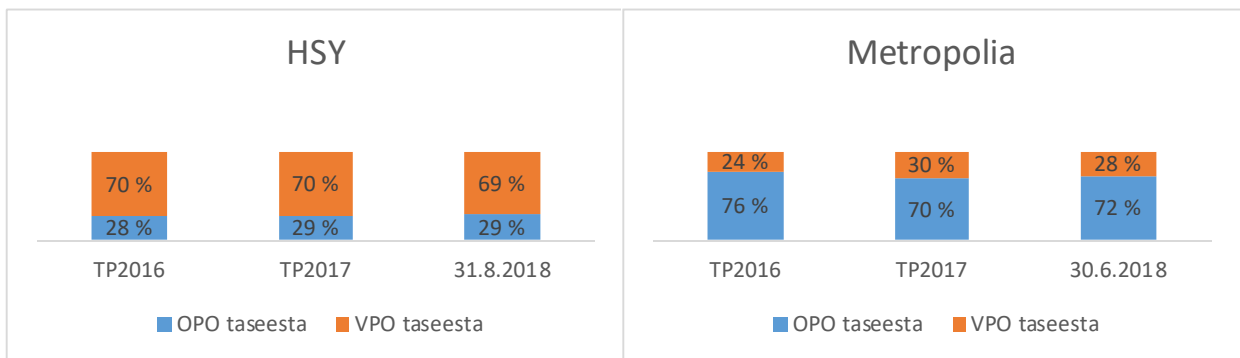
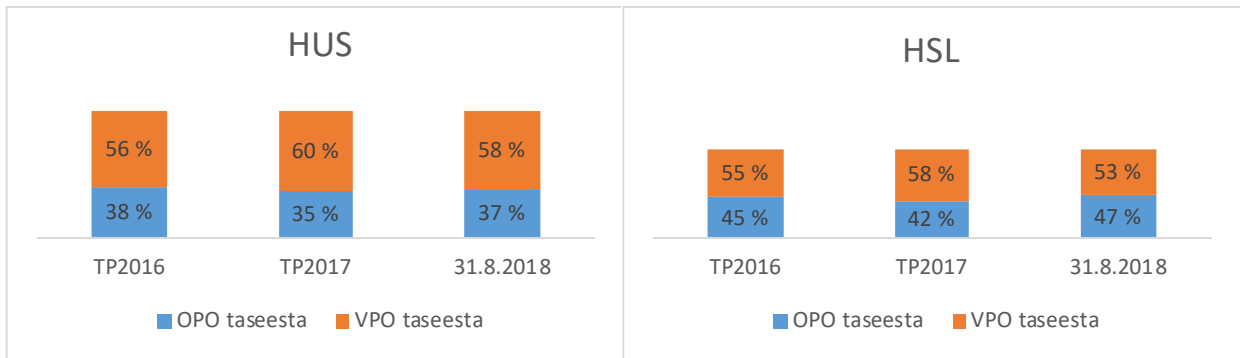
Tämä raportti sisältää pääkaupunkiseutuyhteisesti raportoitavat yhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien katsausten perusteella vuoden 2018 toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot. PKS-raportti tehdään neljän kuukauden välein.

Tiivistelmä	3
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)	5
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	14
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	24
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	34
Tunnuslukujen laskukaavat	42

Julkaisija	Helsingin kaupunginkanslia
Nimike	PKS-yhteisöraportti 2 2018
Sarja	Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2018:30 ISBN 978-952-331-493-1(pdf) ISSN-L 2242-4504 (painettu julkaisu), ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)
Tiedustelut	erityissuunnittelija Tiina Leinonen

Tiivistelmä

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

36,2%

Helsingin kaupungin
omistusosuus

Hallituksen puheenjohtaja	Ulla-Marja Urho
Hallituksen varapuheenjohtaja	Jari Oksanen
Hallituksen jäsen	Katriina Harjuhahto-Madetoja
Hallituksen jäsen	Marika Niemi
Hallituksen jäsen	Mikko Piirtola
Hallituksen jäsen	Sirpa Peura
Hallituksen jäsen	Reetta Vanhanen
Hallituksen jäsen	Helka Hosia
Hallituksen jäsen	Ilkka Taipale
Hallituksen jäsen	Pirkko Letto
Hallituksen jäsen	Petri Kajander
Hallituksen jäsen	Björn Månsson
Hallituksen jäsen	Harri Lehtimäki
Hallituksen jäsen	Anna Vuorjoki
Hallituksen jäsen	Kirsti Handolin
Hallituksen jäsen	Kari Reijula
Hallituksen jäsen	Pertti Panula
Hallituksen varajäsen	Sirpa Asko-Seljavaara
Hallituksen varajäsen	Juha Levo
Hallituksen varajäsen	Sebastian Johansson
Hallituksen varajäsen	Seija Gustafsson
Hallituksen varajäsen	Sakari Rokkanen
Hallituksen varajäsen	Ossi Vähäsarja
Hallituksen varajäsen	Terhi Aalto
Hallituksen varajäsen	Tuomas Tuure
Hallituksen varajäsen	Reijo Vuorento
Hallituksen varajäsen	Vesa Mauriala
Hallituksen varajäsen	Leena Luhtanen
Hallituksen varajäsen	Veronica Rehn-Kivi
Hallituksen varajäsen	Riikka Slunga-Poutsalo
Hallituksen varajäsen	Mikko Pöri

Hallituksen varajäsen	Pentti Kinosmaa
Hallituksen varajäsen	Esa Hämäläinen
Hallituksen varajäsen	Kirsi Rauhala
Toimitusjohtaja	Aki Lindén

Kuntayhtymän tehtävä

HUSin tehtävänä on tuottaa sen jäsenkuntien ja sairaanhoidopiirin järjestämisvastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja sekä huolehtia yliopistolliselle sairaanhoidopiirille säädetyistä muista tehtävistä.

Toiminta ja merkittävimmät rapahtumat raportointikaudella

Töölön sairaalan kiinteistö myytiin 28.8.2018 eläkevaikutusyhtiö Veritakselle 64 milj. euron kauppahinnalla. HUS jää kiinteistöön vuokralle siihen asti, kunnes Siltasairaala valmistuu Meilahteen. Töölön sairaalassa toiminnot jatkuvat entisellään vielä reilun neljän vuoden ajan. Kiinteistön omistajan vaihdos ei vaikuta päivittäiseen työhön.

Tammi-elokuun toteutunut ylijäämä oli ilman Töölön kiinteistön myyntivoittoa 26,5 milj. euroa ja se ylittää talousarvion 23,2 milj. euroa. Hallituksen 10.9.2018 tekemän päätöksen mukaan vuodelle 2018 tavoitellaan 20 milj. euron ylijäämää, johon lasketaan mukaan myös Töölön kiinteistön myyntivoitto. Nykyhetken tiedoilla voitaisi koko toiminnallinen ylijäämä palauttaa jäsenkunnille, jolloin jäsenkuntien laskutus ylittäisi vain niukasti talousarvion huolimatta laajentuneesta palvelujen kysynnästä ja tuotannosta. Syysjoulukuun toiminta ja talous tulee olemaan erityisen haasteellista.

Suurimmat toiminnan ongelmat liittyvät eräiden erikoisalojen eräiden potilasryhmien jonoihin, jotka eivät ole lyhentyneet.

Tällä puolestaan on yhteys talouteen. Jonotilanne edellyttäisi, että tuotantoa saadaan lisättyä, mutta tällöin lisätään väistämättä myös kuluja.

Perustyöaikana tapahtuva henkilöstötuottavuuden parantaminen ei lisää henkilöstökuluja, mutta lisääntyneen tuotannon materiaalikulut, joiden osuus suoritteissa on merkittävä, kasvavat tällöinkin. Ylityöt ja ostopalvelut lisäävät luonnollisesti suoraan kuluja.

Tuottavuus oli samalla tasolla kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Hoitosuoritetta kohti käytettiin enemmän rahaa lääkkeisiin ja hoitotarvikkeisiin kuin aikaisemmin, jolloin suoritteen yksikköhinta ei laskenut kuten oli tavoitteena. Myös ict- ja tilakustannukset kasvoivat, mutta ne ovat pysyneet budjetin mukaisina toisin kuin lääke- ja hoitotarvikekulut. Henkilöstökulut olivat budjetissa. Henkilötyövuoden kustannus alentui hieman.

Kunnianhimoiselle tasolle asetettujen toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa on ongelmia. Eräät tavoitteet ovat toteutuneet, eräissä ollaan lähellä tavoitetta ja eräissä ollaan kaukana tavoitteesta. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat potilaiden odotusaika päivystyksessä, potilaiden ns. läpimenoaika päivystyksessä ja biopankkinäytteiden keräys.

Palveluiden kysyntä

Hoitoon saapumistapa ja läheteiden käsittely (hoidon tarpeen arviointi alle ja yli 21 vrk)

Tammi-elokuussa elektiivisten läheteiden määrä kasvoi 2,3 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden, päivystyskäyntien määrä kasvoi 5,9 %. Vuoden 2018 tammi-elokuussa oli yksi arkipäivä edellisvuoden vastaavaa ajanjaksoa enemmän ja arkipäiväoikaistuna läheteiden määrä kasvoi 1,7 %.

Elektiivisten läheteiden lukumäärä vaikutti erityisesti hammaslääketieteen perusopetuksen klinisen koulutuksen siirtyminen Helsingin kaupungilta HUS Pää- ja kaulakeskukselle vuoden 2017 alusta. Näitä läheteitä kirjattiin tammi-maaliskuussa 2017 toiminnan käynnistämisen vuoksi poikkeuksellisen suuri määrä, yhteensä tammi-elokuussa 2 686 lähetettä (1-8/2018: 824 lähetettä). Kun tammi-elokuun läheteluvuista poistetaan nämä hammaslääketieteen perusopetuksen klinisen harjoittelun läheteet, elektiivisten läheteiden lukumäärä tammi-elokuussa kasvoi 2,6 % arkipäiväoikaistuna.

Läheteistä saatiin käsiteltyä tammi-elokuussa hoitotakuun puitteissa 98,8 %. Sairaanhoitoalueista paras tilanne elektiivisten läheteiden käsittelyssä (ilman asiantuntijakonsultaatioita) oli Porvoolla, missä 99,6 % läheteistä saatiin käsiteltyä 21 päivän määräajan puitteissa. Heikoin tilanne oli HYKS

sairaanhoitoalueella, jossa tammi-elokuun aikana 98,7 % läheteistä saatiin käsiteltyä hoitotakuun aikarajoissa.

Hoidon tarpeen arviointi/ tutkimuksiin pääsy alle ja yli 3 kk

HUSissa määräjän noudattaminen ei ole toteutunut täysin tavoitteen mukaisesti. Elokuussa hoitotakuu toteutui 87,8 %.

Hoidon saatavuus ja hoitoonpääsy (hoitotakuu alle ja yli 6 kk sekä kaikki jonot yhteensä)

Hoitotakuu toteutui elokuussa 96,2 %. Hoitotakuurajan ylittäneitä potilaita oli osastojonossa heinäkuun lopussa 627. Hoitotakuussa pysyminen on lähinnä HYKS-sairaanhoitoalueen ongelma.

Osastohoitoon odottaneiden määrä, 16 362, väheni 0,1 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohdan tilanteeseen ja yli 6 kk odottaneiden määrä, 627, kasvoi 28,5 % vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Hoidetut potilaat ja kalliit hoitajaksolla olevat potilaat

Erikoissairaanhoidossa hoidettiin 449 438 potilasta tammi-elokuussa. Määrä kasvoi 3,7 % edellisestä vuodesta. Tästä jäsenkuntien potilaita oli yhteensä 419 806.

Tuottavuus

Kokonaistasolla henkilötyön tuottavuus heikentyi tammi-elokuussa 0,1 % (tavoite 2,0 % parannus). Somaattisen palvelutuotannon kokonaistuottavuutta kuvaa DRG-pistekustannus –mittari. Tavoitteeksi on asetettu 2,0 %:n deflatoitu DRG-pistekustannuksen lasku. Tammi-elokuussa deflatoimaton pistekustannus oli edellisen vuoden tasolla. Huomioiden arvioitu kustannustason muutos on deflatoitu DRG-pistekustannus laskenut 0,3 %.

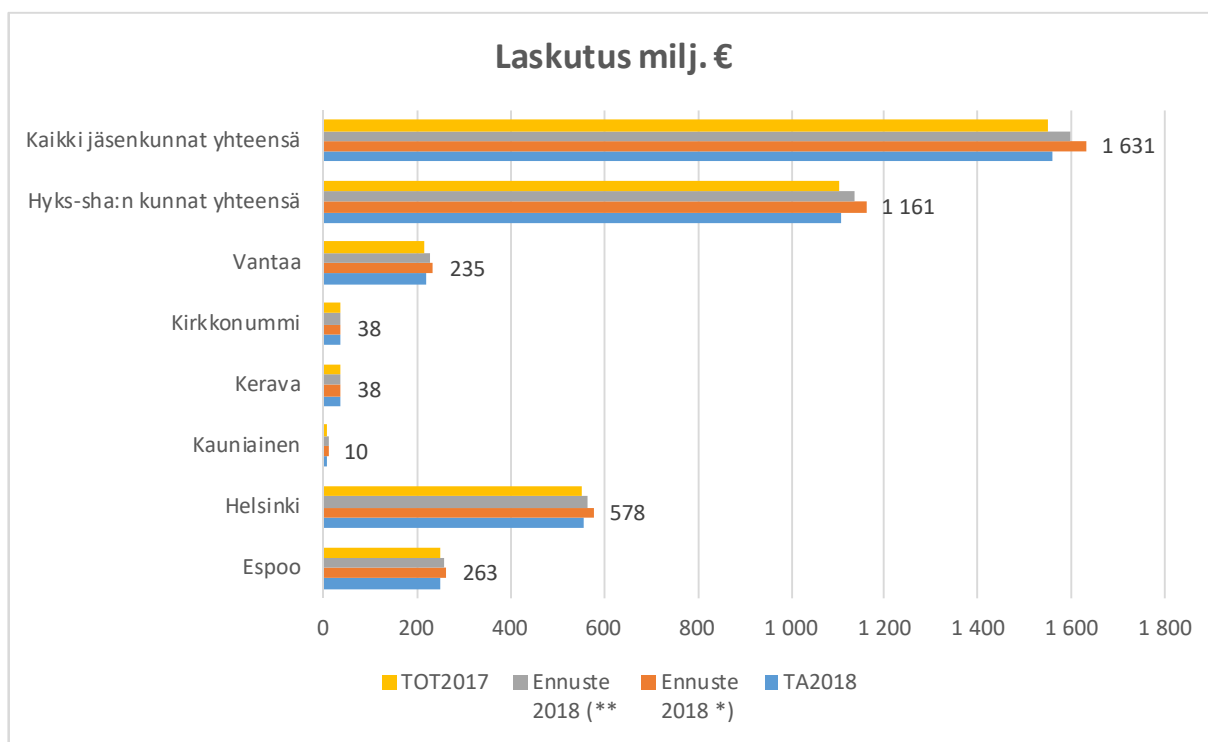
Tuloskehitys

Kumulatiivisesti jäsenkuntien maksuosuuslaskutus (ml. ostopalvelut) ylitti talousarvion 36,1 milj. eurolla (+ 3,5 %), kesäkuussa suoritetun ylijäämän palautuksen (32,5 milj. euroa) jälkeen. Ilman kesäkuun ylijäämäpalautusta talousarviolityks olisi ollut 6,7 %.

Toteumassa on kuitenkin suuria kuntakohtaisia eroja, kuten aikaisempinakin vuosina. Tammi-elokuussa 21 jäsenkunnan toteutunut laskutus ylitti kuukausikohdennetun talousarvion ja kolmen kunnan laskutus vastaavasti alitti talousarvion. Talousarvioon verrattuna jäsenkuntien palveluiden määrällisen kysynnän vaikutus laskutuksen ylitykseen oli + 3,1 % (määräero) ja käytettyjen palveluiden keskihinnan vaikutus oli + 3,1 % (hintaero). Hinta-määräero lasketaan ennen jäsenkuntapalautusta. Jäsenkuntien

maksuosuuslaskutus kasvoi viime vuoden tammi-elokuun toteumasta 3,0 % (30,7 milj. euroa). Verrattuna edelliseen vuoteen jäsenkuntien palveluiden määrällisen kysynnän vaikutus laskutuksen kasvuun oli + 3,2 %, ja hintaeron vaikutus oli - 2,3 %.

Muiden kuin jäsenkuntamaksajien laskutus (126,8 milj. euroa) toteutui tammi-elokuussa 13,1 milj. euroa (+ 11,5 %) talousarviota suurempana. Muiden sairaanhoitopiirien laskutus ylitti talousarvion 4,4 milj. euroa (+ 8,4 %) ja ERVA -alueen laskutus ylitti talousarvion 4,8 milj. euroa (+ 11,7 %). Muiden maksajien talousarvion toteutumisessa on jatkuvaa epävarmuutta, koska vaativien erityistason hoitojen laskutuksen suuruus yhteensä ja erityisesti kohdentuminen eri maksajille vaihtelee kuukausittain ja vuosittain.

*) Ilman 2018 loppuvuoden mahdollista ylijäämänpalautusta

**) Sisältäen vuosiennusteen mukaisen palautuksen

HUSin toiminnan tärkein taloudellinen mittari on sitovat nettokulut, jossa toiminta- ja rahoituskulujen ja poistojen yhteissummasta on vähennetty toiminnan muut kuin jäsenkuntatuotot. Tällöin sitovat nettokulut ovat yhtä suuret kuin jäsenkuntien maksuosuus ellei toiminnan tulos ole tappiollinen tai voitollinen.

Tammi-elokuussa sitovat nettokulut ylittivät talousarvion 1,2 % (12,8 milj. euroa) ja kasvoivat viime vuoden toteumaan verrattuna 1,5 % (14,9 milj. euroa). Toteutunut kumulatiivinen talousarvioylitys johtuu volyymin kasvusta aiheutuneesta toimintakuluylytyksestä ja sen synnyttämästä potilashoidon määrään sidottujen muuttuvien kulujen kasvusta (mm. hoitotarvikkeet ja lääkkeet). Toimintakulut ylittivät talousarvion 2,7 % eli 36,7 milj. euroa ja vastaavasti toimintavolyymi ylitti 2,3 % talousarvion.

Elokuussa palvelujen ostot ylittivät talousarvion 3,5 milj. euroa eli 12,4 % (1-8/2018 TA ylitys 7,1 %). Tarvikekulut puolestaan ylittivät talousarvion 3,2 milj. euroa eli 8,9 % (1-8/2018 TA ylitys 8,1 %).

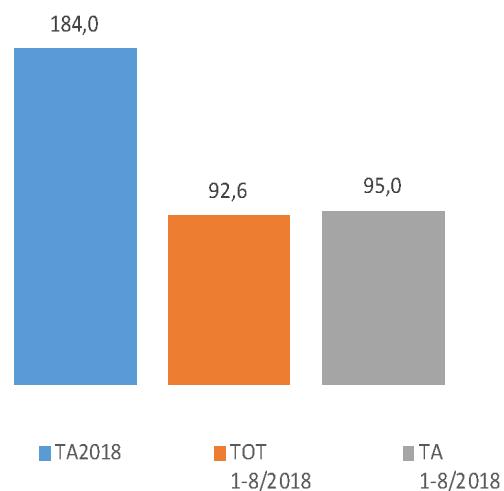
Tammi-elokuun toteutunut tilikauden tulos ilman Töölön kiinteistön myyntivoittoa (23,8 milj. euroa) oli 26,5 milj. euroa ylijäämäinen ja se ylittää talousarvion 23,3 milj. euroa. Töölön myyntivoiton sisältäen toteutunut ylijäämä on 50,0 milj. euroa ja se ylittää talousarvion 46,8 milj. euroa. Toteuma sisältää kesäkuussa toteutetun 32,5 milj. euron jäsenkuntapalautuksen. Ilman palautusta ja Töölön myyntivoittoa ylijäämä olisi ylittänyt talousarvion 55,8 milj. euroa. Sairaanhoidon alueiden osuus talousarvioylityksestä (ennen jäsenkuntapalautusta) oli 29,7 milj. euroa ja tukipalveluiden osuus, mukaan luettuna yhtymähallinto, 26,1 milj. euroa. Kiinteiden kustannusten osuus HUSin kustannuksista on huomattava (arviolta n. 60 %) ja tuotantovolyymien kasvaessa suunniteltua enemmän kokonaiskustannukset eivät kuitenkaan kasva samassa suhteessa volyymin kanssa, jolloin HUSille muodostuu ylijäämää.

Kun huomioidaan kilpailukyky sopimuksen vaikutus, jäsenkunnilta HUSille siirtyneiden uusien toimintojen kulut ja tukipalveluyksiköiden uudet jäsenkunta-asiakkuudet oli toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu tammi-elokuussa viime vuoteen verrattuna 4,0 %. Ilman kilpailukyky sopimuksen positiivista vaikutusta vertailukelpoinen toimintakulujen kasvu olisi ollut 4,2 %. Toimintakulujen kokonaiskasvu viime vuodesta sisältäen em. toiminnot ja kilpailukyky sopimuksen vaikutuksen oli 6,8 %.

Investoinnit

Vuoden 2018 investointien yhteismäärän arvioidaan toimintavuoden lopussa vastaavan tarkistettua talousarviota. Ennusteeseen sisältyy kuitenkin useita epävarmuustekijöitä. Suuriin päätösvaiheissa oleviin rakennushankkeisiin kuten Meilahden uusien maanalaisten laittilojen rakentamiseen ja voimakeskukseen rakennettavaan erikoissädehoidon laitetilaprojektiin liittyy rakennuttajan syyskuun alussa antaman tiedon mukaan merkittäviä tehtyjen tilausten ja kustannusarvioiden ylitysriskkejä.

Investoinnit yhteensä milj. €

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Maksuvalmius

Kuntayhtymän rahavarat 31.8.2018 olivat 129,3 milj. euroa. Rahatilien saldot sisälsivät kuntayhtymän konsernipankkitiliin kuuluvien konserniyhtiöiden varoja 6,9 milj. euroa ja kuntayhtymälle annettuja lahjoitusvaroja 6,0 milj. euroa. Kuntayhtymä hankki kesäkuussa kuntatodistusohjelman kautta lyhytaikaista rahoitusta 40 milj. euroa 4,5 kuukaudeksi maksuvalmiuden turvaamiseksi ennen pitkäaikaisen lainan suunniteltua nostoa. Lyhytaikaisen rahoituksen tarpeeseen vaikutti 32,5 milj. ylijäämän palautus jäsenkunnille kesken vuoden. Kassan riittävytydessä tavoitellaan vuoden lopussa 15 päivän tavoitetasoa.

Ottolainat

Uutta pitkäaikaista lainaa suunnitellaan nostettavaksi 40 milj. euroa (TA2018 90 milj. euroa) vuonna 2018. Pitkäaikaisia lainoja lyhennetään 14,9 milj. euroa.

Vuoden lopussa kuntayhtymällä arvioidaan olevan pitkäaikaista lainaa 317,0 milj. euroa. Kuntayhtymän omavaraisuusasteen tavoitearvo vuoden lopussa on vähintään 35 %, mikä on tyydyttävällä tasolla (tyydyttävä taso 25 % - 35 %).

Antolainat

HUS-kuntayhtymän HUS-Kiinteistöt Oy:lle myöntämien antolainojen saldo 31.8.2018 oli 26,6 milj. euroa ja Uudenmaan Sairaalapesula Oy:n antolainojen saldo 3,3 milj. euroa. Hyksin kliiniset palvelut Oy:llä oli pääomalainaa kuntayhtymältä 0,7 milj. euroa.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Varautumalla riskeihin ja riskienhallinnan menetelmin pyritään ennaltaehkäisemään vaara- ja kriisitilanteiden syntyminen, minimoimaan vahinkoja ja huolehtimaan toiminnan jatkumisesta sekä tarvittavista suojaamistoimista. Tarkoitus on turvata toiminnalliset perusedellytykset, jotta HUS voi toimia tehokkaasti ja tuottavasti sekä antaa laadukasta, turvallista ja vaikuttavaa hoitoa potilaille perustehtävänsä ja tavoitteidensa mukaisesti. Varautuminen ja riskienhallinta on yhtymätasolla määritelty HUSin toimintaohjeissa.

Strategisten tavoitteiden saavuttamista ja strategisen riskienhallinnan tilaa seurataan yhtymätasolla, tulosityksissä ja tulosalueilla osana toiminnan ja talouden seuranta. Varautumisesta ja riskienhallinnasta raportoidaan tilinpäätöksessä sekä osavuositapausten yhteydessä. Potilasturvallisuudesta ja sairaanhoidollisten prosessien riskitilanteista annetaan kattavat raportit potilasturvallisuussuunnitelmassa ja –katsauksissa, joten näitä tietoja ei sisällytetä varautumisen ja riskienhallinnan osavuositapauksiin.

HUSissa toimii turvallisuuden kehittämis- ja ohjaustehtävissä tietoturvallisuuden ja tietosuojan, valmiuden ja turvallisuuden, kiinteistö- ja tilaturvallisuuden, henkilöstö- ja työturvallisuuden, riskienhallinnan, ympäristöturvallisuuden sekä potilasturvallisuuden asiantuntijoita.

Ulkoiset toimintaympäristön haasteet

Ulkoiset toimintaympäristö vaikuttaa HUSin toimintaedellytyksiin ja toimintaprosesseihin. Toimintaympäristön haasteet ja riskit liittyvät etenkin yleisen taloustilanteen kehitykseen, valmisteilla olevaan lainsäädäntöön, poliittiseen päätöksentekoon sekä kilpailutilanteen kehittymiseen myös julkisomisteista terveydenhuoltoa koskeva.

Merkittävin hallitusohjelmaan sisältyvä rakenteellinen uudistus on maakuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen muodostama kokonaisuus. Maakunta- ja sote-järjestämislakipaketti annettiin alun perin eduskunnalle 2.3.2017.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi lausuntonsa maakunta- ja sote-uudistuksen keskeisistä lakiesityksistä perjantaina 1.6.2018. Muutokset valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä ja valtiovarainministeriössä ja ne toimitetaan eduskunnalle hallituksen vastineena.

Pääministeri Juha Sipilä antoi kesäkuussa 2018 eduskunnassa pääministerin ilmoituksen, että uudet maakunnat aloittavat toimintansa 1. tammikuuta 2021. Näin alkuperäistä aikataulua muutettiin siten, että valmistelu jatkuu vielä vuoden 2020 ajan. Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyviä lakeja on tarkoitus käsitellä eduskunnassa alkavalla syysistuntokaudella niin, että eduskunta voi hyväksyä lait vuoden loppuun mennessä.

Muita valmisteilla olevia lakiuudistuksia:

- Hallitus antoi 28.3.2018 esityksen eduskunnalle uudesta säteilylaista ja eräistä siihen liittyvistä laeista. HUS ja HUS-Kuvantaminen ovat antaneet lausunnot hallituksen esityksestä.

- Potilasvakuutuslakiin on valmisteltu uudistuksia. Uudistuksen myötä korvattavia vahinkoja koskevaa sääntelyä kevennettäisiin siten, että kehoon asennettavista laitteista aiheutuvia henkilövahinkoja korvattaisiin tietyin edellytyksin.

- Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt toiselle lausuntokierrokselle luonnoksen sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista annettavaksi hallituksen esitykseksi. Lausuntoaika päättyi 14.9.2018.

- Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa uudesta asiakas- ja potilaslaista sekä lastensuojelulain muutoksista. Lausuntoaika päättyi syyskuussa 2018.

HUS on yhdessä Aluehallintoviraston kanssa käynyt neuvotteluja koskien Hyvinkään sairaanhoitoalueen päivystystoimintaa. HUS on toimittanut selvityksen psykiatrisen päivystystoiminnan järjestämisestä ja potilasturvallisuuden toteutumisesta Aluehallintovirastolle.

Markkinaoikeudessa hankintoja koskevia valituksia on vireillä touko - elokuun tarkastelujaksolla muutamia yksittäisiä eikä tilanne ole poikkeava edelliseen tarkastelujaksoon nähden.

Valmiussuunnittelu ja jatkuvuuden hallinta

HUSin riskienhallinta-, valmius- ja turvallisuustoiminta muodostuu erilaisten toimijoiden, toimintojen ja palveluiden kokonaisuudesta. Tavoitteena on hallinnollisten toimintojen kehittäminen sekä suunnittelu turvallisen ja hyvän toimintatavan sekä jatkuvuuden hallinnan varmistamiseksi. Tähän liittyy oleellisesti konsernilinjausten muodostaminen, ohjeistuksien laadinta, harjoittelu, alueellinen yhteistyö sekä raportointi em. tavoitteiden saavuttamiseksi. Kokonaisuuden toinen osa muodostuu suuresta määrästä operatiivisia turvallisuuteen liittyviä palveluja, joista osan HUS tuottaa itse. Joitakin palveluita ostetaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Varautumistyön tavoitteena on raportointikaudella ollut vahvistaa tukipalveluiden jatkuvuudenhallintaa ja varautumista voimassa olevan valmiusohjeen mukaisesti sekä varmistaa HUSin valmiusjärjestelmän toimintakyky myös Sote- ja maakuntauudistuksen aiheuttaman hallinnollis-organisatorisen turbulenssin aikana. Tämä on tärkeää paitsi Helsingin ja Uudenmaan alueelle, myös valtakunnallisesti esimerkkinä toimivana mallina. HUS pyrkii vaikuttamaan tulevan Uudenmaan maakunnan varautumisen rakenteisiin siten, että lääkinnän valmiusjärjestelmän tarpeet ja erikoissairaanhoidon jatkuvuudenhallintaan liittyvät näkökohdat tulevat valmistelussa kattavasti huomiioon otetuiksi. HUSin turvallisuus ja valmiusjohto on osallistunut Uudenmaan maakunnan varautumisen alustavaan valmisteluun.

Vuoden 2018 alku on ollut valmiustoiminnon osalta rauhallinen verrattuna vuoteen 2017. Lääkinnällisen valmiusjärjestelmän laajamittaisia valmiustilanteita ei ollut.

Onnettomuustutkintakeskus on aloittanut tutkinnan marraskuussa 2017 tapahtuneesta laajasta HUS tietoliikennejärjestelmien toimintakatkoksesta. Tutkinta on laatuaan ensimmäinen, jossa Onnettomuustutkintakeskus suorittaa tietoliikennejärjestelmän toimimattomuudesta aiheutuneen tapahtuman ns. kybertutkinnan. HUS avustaa tutkinnassa kaikella mahdollisella tavalla, sillä HUSin riskiarvion mukaan vastavan kaltaiset tapahtumat ovat yksi keskeisimmistä toiminnan jatkuvuutta ja potilasturvallisuutta vaarantavista uhkista.

Tulevaisuuden näkymät

HUSissa tarkastellaan aktiivisesti palvelutuotannon tehokkainta tuotantomuotoa ja -paikkaa. Loppuvuoden aikana valmisteltaneen psykiatrisen toiminnan keskittäminen Hyksiin reuna-alueilta. Malmin

ja Haartmanin päivystystoimintojen hallittuun käyttöön ottoon 7.1.2019 alkaen valmistaudutaan aktiivisesti. Apotti-järjestelmän käyttöönotto marraskuussa aiheuttaa toimintakatkota sekä haasteita las-
kutuksen järjestämisessä loppuvuoden osalta.

Sote- ja maakuntavalmisteluun liittyvien lakien päätösten viivästyminen luo epävarmuutta tulevaisuuden näkymiin liittyen. Mikäli lait hyväksytään joulukuussa, paine valmisteluresurssien kasvattamiseen lisääntyy ja entistä tarkemmin joudutaan priorisoi-
maan työtehtäviä. Mikäli päätöksiä ei vielä tule, harkittavaksi tulee myös valmisteluresurssien vähentäminen. HUSin nykyisen toiminnan palvelutason säilyminen ja toiminnan parantamisen jatkuminen varmistetaan huolimatta sisäisistä muutoksista ja sotevalmisteluun osallistumisesta.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	2 180 517	2 090 961	89 556	2 042 353	1 435 552	1 352 083
Maksutuotot	85 073	85 813	-741	72 865	55 450	47 846
Tuet ja avustukset	15 795	11 320	4 475	12 279	7 847	3 411
Vuokratuotot	6 360	7 093	-732	7 555	6 360	5 003
Muut toimintatuotot	44 966	1 004	43 962	3 639	25 640	1 840
Toimintatuotot	2 332 711	2 196 191	136 521	2 138 691	1 530 849	1 410 183
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-1 223 974	-1 206 909	-17 065	-1 173 602	-804 844	-774 722
Palvelujen ostot	-389 366	-353 598	-35 769	-349 596	-245 138	-224 929
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-456 234	-427 720	-28 514	-409 842	-299 084	-266 392
Vuokratulot	-68 535	-70 613	2 078	-60 160	-45 690	-3 9 518
Avustukset	-5 349	-5 006	-342	-5 431	-3 435	-3 279
Muut toimintakulut	-14 759	-11 666	-3 092	-14 361	-7 279	-7 535
Toimintakulut	-2 158 217	-2 075 512	-82 704	-2 012 911	-1 405 470	-1 316 375
Toimintakate	174 495	120 678	53 817	125 700	125 379	93 807
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 214	-12 575	361	-11 675	-7 918	-7 776
Vuosikate	162 281	108 104	54 177	114 025	117 461	86 032
Poistot ja arvonalentumiset	-108 308	-108 104	-204	-118 344	-67 439	-75 296
Satunnaiset erät	0	0	0	6 838	0	4 467
Tilikauden tulos	53 973	0	53 973	2 519	50 022	15 202
Poistoeron muutokset	0	0	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	53 973	0	53 973	2 519	50 022	15 202

Tase (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017	TOT 31.8.2018	TP 2017
Vastaavaa			Vastattavaa	
Aineettomat hyödykkeet	24 496	25 888	Peruspääoma	391 253
Aineelliset hyödykkeet	826 540	823 569	Arvonkorotusrahasto	0
Sijoitukset	65 999	61 948	Muut omat rahastot	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	917 035	911 404	Muu oma pääoma	0
Toimeksiantojen varat	6 027	5 550	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	0
Vaihto-omaisuus	24 547	24 079	Tilikauden yli-/alijäämä	50 022
Saamiset	123 160	94 406	Oma pääoma yhteensä	441 275
Rahoitusarvopaperit	0	0	Poistoero	0
Rahat ja pankkisaamiset	123 255	77 671	Vapaaehtoiset varaukset	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	270 962	196 155	Pakolliset varaukset	53 783
			Toimeksiantojen pääomat	6 027
			Pitkäaikainen vieras pääoma	285 201
			Lyhytaikainen vieras pääoma	407 738
			Vieras pääoma yhteensä	692 939
Vastaavaa yhteensä	1 194 024	1 113 109	Vastattavaa yhteensä	1 194 024

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017
Vuosikate	117 461	114 025
Satunnaiset erät	0	6 838
Tulorahoituksen korjauserät	-23 388	-2 937
Investointimenot	-91 462	-163 133
Rahoitusosuudet investointimenoihin	977	2 066
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	39 552	3 269
Toiminnan ja investointien rahavirta	43 140	-39 871
Antolainauksen muutokset	1 320	1 999
Lainakannan muutokset	33 268	57 762
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-32 143	-11 502
Rahoituksen rahavirta	2 445	48 258
Rahavarat 1.1.	77 671	69 283
Rahavarat 31.8./31.12	123 255	77 671

Tuloslaskelman tunnusluvut	ENN 2018	TP 2017
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	108,9	106,2
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia (%)	-	-
Vuosikate/poistot (%)	149,8	96,4

Taseen ja rahoituslaskelman tunnusluvut	TOT 31.8.2018	TP 2017
Omavaraisuusaste (%)	38,1	35,4
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	29,1	30,6
Lainakanta (1 000 euroa)	325 201	291 933
Investointien tulorahoitus (%)	129,8	70,8
Kassan riittävyys (pv)	19,81	12,88
Quick ratio	0,60	0,45
Current ratio	0,66	0,51

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

52%

Helsingin kaupungin omistussuosuus

Hallituksen puheenjohtaja	Risto Rautava
Hallituksen varapuheenjohtaja	Sirpa Hertell
Hallituksen jäsen	Antti Aarnio
Hallituksen jäsen	Alviina Alametsä
Hallituksen jäsen	Iida Haglund
Hallituksen jäsen	Mika Helenius
Hallituksen jäsen	Tarja Kantola
Hallituksen jäsen	Sirpa Siru Kauppinen
Hallituksen jäsen	Hanna Mithiku
Hallituksen jäsen	Dennis Pasterstein
Hallituksen jäsen	Kristian Rehnström
Hallituksen jäsen	Sakari Rantanen
Hallituksen jäsen	Pekka Sinisalo
Hallituksen jäsen	Ville Ylikahri
Hallituksen varajäsen	Sini Jokinen
Hallituksen varajäsen	Saara Hyrkkö
Hallituksen varajäsen	Riitta Ollila
Hallituksen varajäsen	Tuomas Rantanen
Hallituksen varajäsen	Tarik Ahsanullah
Hallituksen varajäsen	Ulla Palomäki
Hallituksen varajäsen	Samuli Isola
Hallituksen varajäsen	Sanna Tuhkunen
Hallituksen varajäsen	Kari Kälviä
Hallituksen varajäsen	Sanna Hämäläinen
Hallituksen varajäsen	Kicka Lindroos
Hallituksen varajäsen	Nina Merjola-Repo
Hallituksen varajäsen	Pasi Liukkonen
Hallituksen varajäsen	Aino Tuominen
Toimitusjohtaja	Suvi Rihniemi

Kuntayhtymän tehtävä

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Toiminta ja merkittävimmät rapahtumat raportointikaudella

EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta on sovellettu 25.5.2018 alkaen. HSL:ssä tietosuojatyö tiivistyi kevään aikana ja HSL:n asiakkaiden tietosuojainformaatio uudistettiin kuntayhtymän verkkosivuilla.

HSL:n perussopimuksen mukaan strategia hyväksytään hallituskausittain ja hallituksen vaihtuessa HSL:n strategiaa päivitetään. Strategiatyö jatkui myös alustavan Toiminta- ja taloussuunnitelman 2019-2021 laadinnan yhteydessä järjestetyissä työpajoissa. Jäsenkuntien lausunnot saatiin elo-syyskuun vaihteessa ja lopullisesti uusi strategia hyväksytään Yhtymäkokouksessa marraskuussa samassa yhteydessä, kun Toiminta- ja taloussuunnitelma 2019-2021 hyväksytään.

Asiakastyytyväisyys

Keväällä 2018 matkustajista 81 % oli joko erittäin tai melko tyytyväisiä HSL-joukkoliikenteeseen. Tyytyväisten matkustajien osuus laski seitsemällä prosenttiyksiköllä keväästä 2017, jolloin se oli 88 %.

Yleisarvosana laski voimakkaimmin metrolienteessä, jossa 75 % matkustajista oli tyytyväisiä HSL:n joukkoliikenteeseen keväällä 2018 (91 % keväällä 2017). Lisäksi metromatkustajista kaksi kolmesta oli tyytyväisiä täsmällisyyteen, kun keväällä 2017 tyytyväisiä oli yhdeksän kymmenestä. Myös

metromatkustajien tyytyväisyys matkanteon ja vaihtamisen sujuvuuteen laski.

Metrossa tyytyväisyyden heikkeneminen johtui ainakin osittain siitä, että metrossa oli kokonaan uusia käyttäjiä, joille liityntämatka oli uusi asia. Lisäksi liikennöinnissä oli keväällä häiriöitä teknisten vikojen ja HKL:n henkilöstövajeen takia. Metromatkustajien tyytyväisyys täsmällisyyteen laski jo syksyllä 2017, jolloin metrossa tehtiin länsimetron koeajoja.

Tyytyväisyys HSL:n joukkoliikenteeseen laski kevään 2018 asiakastyytyväisyystutkimuksessa myös busseissa, raitiovaunuissa ja lähijunissa. Näissä liikennemuodoissa keskimäärin 82 % matkustajista oli tyytyväisiä (88 % keväällä 2017).

Metroliiikenteen luotettavuus on laskenut tammi-elo-kuussa vuodesta 2017. Metroliiikenteen luotettavuutta on haitannut erityisesti kuljettajapula länsimetron käynnistyttyä. Kuljettajakursseja järjestettiin kevään aikana, ja ongelma on lieventynyt. Liikennettä on häirinyt myös erilaiset tekniset ongelmat uudella rataosuudella.

Myös raitiovaunuliikenteen luotettavuus jäi tammi-elo-kuussa alle tavoitteen. Raitiovaunuliikenteen luotettavuutta on haitannut rakennustyöt useilla reiteillä. Liikenne ei ole pysynyt aikataulussa ja ahtaissa paikoissa on tullut myös paljon kolareita. Heinäkuussa koko liikenne keskeytettiin useaan otteeseen Putin – Trump kokouksen takia.

Junaliikenteen luotettavuus oli kohtuullisen hyvää tammi-elo-kuussa keskimääräisen luotettavuuden ollessa 99,3 %. Vähiten peruttuja junavuoroja oli touko-kuussa, jolloin luotettavuus oli 99,9 % ja vastaavasti eniten peruttuja junavuoroja oli heinäkuussa, jolloin luotettavuus oli 97,8 %. Heinäkuussa luotettavuutta laski merkittävästi 16.7. junaliikenteen häiriö. Heinäkuussa häiriöitä junaliikenteeseen aiheutti myös Helsingin ratapihan toimivuutta parantava HELRA-työ. HSL-liikenteessä ajetaan kuukausittain noin 17 500-20 000 lähtöä riippuen kuukauden pituudesta ja arki- ja pyhäpäivien suhteesta.

Matkustajamäärien kehitys

Metron matkustajamäärät nousivat 36 % edelliseen vuoteen verrattuna johtuen länsimetrosta.

Raitiovaunujen matkustajamäärät nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 5 %, joka ylittää väestöpohjan kasvusta tulleen lisäkysynnän selvästi, eli raitiolinjan syksyllä 2017 tehtyä linjastouudistusta voidaan pitää lisääntyneen kysynnän valossa onnistuneena.

Bussien matkustajamäärät laskivat, kun länsisuunnalla siirryttiin suorista bussilinjoista liityntäliikenteeseen ja osa matkustajista pääsee suoraan metrolla. Runkobussilinjoilla matkustajamäärät nousivat 3,5 % ja muilta osin matkustajamäärissä oli väestönkasvun suuruinen kasvu, myös junissa.

Lipunmyynti

Myynti kehittyi positiivisesti alkuvuoden aikana. Huolimatta vuodenvaihteen keskimääräisestä prosentoinninalennuksesta lipputulot kasvoivat tammi-elo-kuussa 3,4 % viime vuoteen verrattuna. Myös talousennusteeseen verrattuna HSL:n myynti oli 1,6 % suurempi. Myyntikanavista mobiilimyynti on jatkanut voimakasta kasvua. Kuluneen vuoden sovellusmyynti on jo lähes 40 milj. euroa ja arvio koko vuodelle on lähes 75 milj. euroa. Mobiililippuja toimitettiin asiakkaille pelkästään elokuussa noin 2,3 milj. kappaletta, mikä oli lähes nelinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna.

Uusi HSL-sovellus, joka yhdistää mobiililiput, reittioppaan ja uutisvirran samaan sovellukseen, julkaistiin kesäkuun alussa. Sovellus on ollut menestys - syyskuun alkuun mennessä sovelluksen latausmäärä on noin 600 tuhatta. Uuden HSL-sovelluksen kehitykseen tullaan panostamaan merkittävästi loppuvuoden ja seuraavan vuoden kuluessa. Kaikki matkakortille ladattavat tuotteet laskivat -0,2 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kertalipputuotteissa siirtymä mobiiliin on tapahtunut jo aikaisemmin vuoden kuluessa.

Asiakaspalvelu

Asiakaspalveluun otti 1.1.-31.8.2018 yhteyttä 332 698 asiakasta, joista 61 040 antoi palautetta palautejärjestelmän kautta, 56 486 otti yhteyttä puhelimitse ja 215 172 henkilöä asioi palvelupisteissä. Uuden contact center-järjestelmän toimittajaksi valittiin Lead Desk. CGI:n kanssa aloitettiin kokeilu palautteiden lajittelusta automaattisesti.

Liputta matkustus

Tarkastelujaksolla tarkastettiin yhteensä noin 2,3 milj. matkustajan matkaliput (vastaavalla jaksolla edellisellä vuonna 2,2 milj.). Liputta tai virheellisellä matkalipulla matkusti keskimäärin 3 % (edellisellä vuonna 3,2 %).

Tuloskehitys

Vuoden 2018 ensimmäinen osavuositarkastus perustuu pääosin kahdeksan kuukauden toteutumatietoihin ja niistä johdettuun vuositasen ennusteeseen, minkä johdosta toteutumiseen ja ennusteisiin sisältyy vielä epävarmuutta.

Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän yhteensä 731,4 milj. euroa, 9,8 milj. euroa yli talousarvion (TA 721,6 milj. euroa). Toimintatuottoihin sisältyviä lipputuloloja arvioidaan kertyvän 373,6 milj. euroa eli 9,1 milj. euroa (2,5 %) talousarviossa ennakoitua enemmän.

Kuntaosuuksia arvioidaan laskutettavan talousarvion mukaisesti 341,1 milj. euroa (46,6 % toimintatuotoista).

Muut toimintatulot, yhteensä 16,7 milj. euroa, koostuvat pääosin valtion tuista, tarkastusmaksutuloista, liikenneoitsijoilta laskutettavista matkakorttilaitteiden, taukotilojen ja sähköbussien vuokrasta sekä asiakkailta matkakorteista perittävistä korttimaksuista.

Vuokratuottoja arvioidaan kertyvän 2,4 milj. euroa, 0,1 milj. euroa alle talousarvion.

Toimintakulujen arvioidaan jäävän 704,8 milj. euron ja alittavan talousarvion 18,1 milj. eurolla (2,5 %). Joukkoliikenteen operointikustannuksissa syntyy säästöjä arviolta 14,0 milj. euroa (2,7 %). Muissa toimintakuluissa arvioidaan syntyvän säästöjä noin 3,8 milj. euron verran.

Suunnitelmapoistojen arvioidaan olevan yhteensä 18,6 milj. euroa ja niiden arvioidaan olevan noin 1,4 milj. euroa alle talousarvion. Talousarviossa arvioidujen poistojen alittuminen johtuu investointimenojen myöhentymisestä ja alituksesta.

Edellä mainituista syistä johtuen tilikauden tuloksen arvioidaan olevan 7,9 milj. euroa ylijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 21,5 milj. euron alijäämään.

Investoinnit

Investointien ennustetaan olevan noin 17,2 milj. euroa, 5,7 milj. euroa (24,9 %) alle talousarvion (22,9 milj. euroa).

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Maksuvalmius on pysynyt alkuvuoden aikana hyvänä. Lainoja ei ole.

Ympäristöasioiden hallinta

Helsingin seutu kasvaa kovaa vauhtia. Seudulla ennustetaan olevan vuonna 2050 yli kaksi miljoonaa asukasta ja miljoona työpaikkaa. Seudulla tehdään tuolloin noin 5,7 milj. päivittäistä matkaa. HSL on tehnyt kestävä kehityksen toimenpidesitoumuksen ja tavoitteemme on ohjata kasvu kestäviin kulkumuotoihin: joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn. Kun rakentaminen keskitetään hyvien joukkoliikenneyhteyksien varteen ja liikenteen solmukohtiin sekä suositetaan täydennysrakentamista, kaupunkirakenne tiivistyy. Tämä tukee kestävää liikkumista sekä vähentää liikkumistarvetta ja tieliikenteen kasvupaineita ja parantaa siten elinkeinoelämän kuljetusten toimivuutta.

Liikenteen päästöt

Vuoden 2018 ympäristöbonusjärjestelmän avulla maksettavat ympäristöbonukset perustuivat pelkästään biodieselin käyttöön, joten kuluvan vuoden aikana käytetään 100 % biodieseliä yli 7 milj. litraa. (1-8 kk 4,5 milj. litraa).

Käynnissä olevan BioSata -hankkeen avulla, jossa biopolttoaineen lisääminen bussiliikenteeseen toteutettaisiin vahvasti jakeluvelvoitteen puitteissa ei toistaiseksi ole onnistuttu. Joten bussien tuottaman hiilidioksidimäärän osalta näyttää siltä, ettemme saavuta asetetun vuositavoitteen, eli yli 5 % laskua vuoteen 2017 verrattuna. Lähipäästöjen, typen oksidien (NOx) sekä pienhiukkasten (PM) osalta tavoitteet tultaneen saavuttamaan kaluston uusiutumisen ansiosta. Tammikuusta 2018 alkaen liikenteeseen tuli 29 kappaletta Euro VI -päästötason bussia sekä kuluvan vuoden elokuussa vielä 64 kappaletta Euro VI -päästötason bussia.

Päästömittaukset

Kuluvan vuoden 2018 aikana kaupunkibussien päästötietokantaan on lisätty VTT:llä alustadynamometri mittauksilla 12 bussin tulokset. Mittaustuloksilla pidetään yllä kaupunkibussien päästötietokantaa, jota käytetään esim. bussiliikenteen kilpailutuksissa päästöasteiden määrittelyssä. Lisäksi toteutettiin Euro VI -bussien kenttäseuranta (PEMS -mittaukset), mittausten avulla voidaan seurata ja arvioida ajon aikaisia päästöjä eri bussityypeillä, linjoilla, olosuhteissa, sekä kuormituksilla. BioSata-hankkeen puitteissa tehtiin mittauksia niin VTT:n ajoneuvolaboratoriossa kuin normaalissa ajossa. Mitattavia suureita hankkeessa ovat mm. polttoaineen vaikutus eri autotyyppien suorituskykyyn sekä pakokaasupäästöt, alustadynamometri mittauksin (painopiste Euro VI -kalustossa). Biopolttoaineiden rinnalla muissa hankkeissa edistetään myös sähköisten ajoneuvojen käyttöönottoa.

Sähköbussit

ePeli –hankkeen avulla HSL –alueelle on luotu uusi sähköbussiliikennöintiin perustuva toimintamalli.

Siinä HSL:n bussiliikennöitsijöille on tarjottu mahdollisuutta sähköbussien kokeiluun ilman että kokeilu vaikuttaa liikennöitsijän kalustohankintoihin tai talouteen. Transdev Finland käyttää kahta sähköbussia perinteisten bussien joukossa Helsingissä linjalla 55 (Rautatientori-Koskela). Linjalla 23 (Rautatientori-Pasila-Ruskeasuo) puolestaan Helsingin Bussiliikenne käyttää kolmea sähköbussia, sekä linjalla 51 (Hakaniemi-Maunula-Malminkartano) liikennöi Pohjo-lan Liikenne kahta sähköbussia. Espoossa linjaa 133 (Friisilä - Matinkylä – Henttaa) liikennöi Åbergin linja kahdella sähköbussilla.

Sähköbussien latausasemia on käytössä HSL-alueella Malminkartanossa, Hakaniemessä, Rautatientorilla, Ruskeasuolla, Koskelassa ja Espoon Friisilässä. HSL:n ePeli-projekti on myös luovuttanut liikennöitsijöiden käyttöön kolme sähköbussien varikkolatausjärjestelmää, 2 kpl 20 kW sekä 1 kpl 50 kW.

Sähköbussien tarvitseman käytönaikaisen latauksen järjestämiseksi luotiin uusi toimintamalli, jossa lataus hankitaan palveluna markkinoilta. Ensimmäisenä toteutuksena on Espoossa Leppävaaran terminaalin latauspalvelu.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Ulkoisen toimintaympäristön merkittävimmät riskit liittyvät taloudellisen tilanteen heikkoon kehitykseen ja joukkoliikenteen kustannustason ennakoitua suurempaan nousuun. Riskien vastapainona taloudellisen tilanteen myönteinen kehitys tarjoaa mahdollisuuden joukkoliikenteen käytön ja lipputulojen kasvuun sekä joukkoliikenteen käyttöasteen parantamiseen. Suurten liikennehankkeiden valmistumiseen ja käyttöönottoon liittyy myös riskejä ja mahdollisuuksia.

Tietojärjestelmien osalta merkittävimpiä riskejä ovat toiminnan jatkuvuutta uhkaavat laajat käyttöä häiritsevät tietoliikenne- ja sähkönjakelukatkokset tai tahallisesti aiheutetut palvelunestohyökkäykset. Tietoturvan ja tietosuojan osalta merkittävimpiä riskejä ovat henkilö- tai muihin merkittäviin HSL:n tietovarastoihin kohdistuvat tietomurrot tai tietojen eheyteen vaikuttavat häiriöt.

Tarkastelukaudella ei ole toteutunut merkittäviä toimintaa tai sen jatkuvuutta uhkaavia riskejä.

Matkakorttien vaihto käynnistyy loppuvuodesta

Matkakorttien vaihto oli tarkoitus käynnistää alkusyksystä, mutta korttitietojen siirron testauksessa syyskuussa ilmeni virheellisiä toimintoja. Lokakuussa tehdyn arvion mukaan korttien vaihto voisi alkaa marraskuussa. Aktiivisia matkakortteja on noin miljoona ja matkakortit vaihdetaan maksutta R-kioskeilla ja palvelupisteissä. Matkakortin vaihdetaan, koska nykyinen matkakortti ei tue uutta tariffia. Vyöhykemalliin voidaan siirtyä heti, kun käyttäjät ovat luopuneet vanhasta matkakortista ja siirtyneet käyttämään joko uutta HSL-sovellusta (sis. kausilipun) tai uutta HSL-korttia.

Kunnat ovat antaneet lausuntonsa HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja uusista vyöhykehinnosta päätetään HSL:n hallituksessa 30.10.2018. Pieniä muutoksia keväällä alustavassa Toiminta- ja taloussuunnitelmassa esitettyihin hintoihin voi tulla tarkentuneiden lipputuloennusteiden tai muuttuvien kuntasuuksien myötä. Lokakuussa tehdyn arvion mukaan tavoitteena on siirtyä uusiin vyöhykkeisiin vuoden 2019 keväällä.

MAL2019-suunnitelman valmistelu etenee

MAL 2019 -suunnitelman laadinta on edennyt aikataulun mukaisesti. Suunnitelmaversio 3., joka tullaan lähettämään lausunnoille marraskuussa, on valmisteltavana. Luottamushenkilöille esiteltiin suunnitelman keskeisiä periaatteita seminaarissa 5.9.2018. Kaikista keskeisistä sisältökysymyksistä ei vielä ole yhteistä näkemystä ja on riski, että kaikilta osin yhteistä näkemystä ei ole mahdollista osapuolten kesken saavuttaa.

Runkoverkosto laajenee

Rantaradan aikataulurakenne muutettiin vakiominuuttisiksi elokuun aikataulukauden muutosajankohdassa. Vakiominuuttirakenne helpottaa liityntäliikenteen tahdistamista sekä aikataulun hahmottamista matkustajalle.

Bussilinjojen 58 ja 551 muutokset astuivat voimaan 13.8.2018 alkaen. Linjat vastaavat nyt soveltuvin osin syksyllä 2019 perustettavien runkolinjojen 500 ja 510 reittejä ja tarjontaa.

Elokuussa 2018 aloitettiin runkolinjojen 510 (nykyinen linja 551) ja runkolinjan 200 kilpailuttaminen. Runkolinjan 200 liikennöinti alkaa aikaisintaan elokuussa 2020. Sitä ennen sitä liikennöidään runkolinjamaisella palvelutasolla normaalina bussilinjana. Muutos runkolinjaksi edellyttää infran parannustoimenpiteitä reitin varrella.

Joukkoliikenteen runkoverkkojen kehittäminen on otettu huomioon myös MAL -2019 suunnitelman laadinnassa.

Lähijunaliikenteen kilpailutus eteni seitsemän ehdokkaan valintaan

HSL:n lähijunaliikenne siirtyy uuteen aikaan kesäkuussa 2021, kun lähijunaliikenteen operoinnin ja kaluston huoltamisen ottaa hoitaakseen HSL:n kilpailutettava operaattori. HSL:n hallitus on antanut HSL:lle valtuudet käynnistää junaliikenteen kilpailutuksen niin, että liikennöinti alkaisi 10 vuoden sopimuksella 27.6.2021.

Yleissuunnitelma lähijunaliikenteen hankinnasta ja sopimuksen sisällöstä laadittiin ja hankintailmoitus julkaistiin keväällä. Hankinta toteutetaan neuvottelumenettelyä ja ilmoittautuneista seitsemän ehdokasta valittiin jatkoneuvotteluihin. Ensimmäinen neuvottelukierros käynnistyy loka-marraskuussa ja luonnos sopimuksen ja tarjouskilpailun asiakirjoista saadaan valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Toinen neuvottelukierros käynnistetään helmi-maaliskuussa 2019 ja lopullinen tarjouspyyntö saadaan julkaistua loppukevällä 2019.

HSL:n kilpailuttamaan junaliikenteeseen kuuluvat kehärata, rantarata välillä Helsinki–Siuntio ja päärata välillä Helsinki–Kerava. Kyse on siis liikenteestä, jonka HSL tilaa jo nyt suorahankintana VR-Yhtymältä. Lähijunaliikenteen kilpailuttamisen tavoitteena on, että muutos näkyy matkustajalle ennen muuta parempana liikenteen laatuna ja luotettavuutena. Junakalusto pysyy samana – HSL-alueen lähijunia ajetaan myös 2020-luvulla nykyisillä SM5- eli Flirt-junilla, jotka omistaa Pääkaupunkiseudun junakalusto Oy. HSL vuokraa junat kalustoyhtiöltä ja luovuttaa ne operaattorin käyttöön, aivan kuten nytkin junat on luovutettu VR:n ajettaviksi. Myös ensimmäisen sarjan 41 junaa on tarkoitus teipata violettiin HSL-tilaajaväriin noin vuoden kuluessa.

Liikenteen hankinnassa käynnistyi 249 bussin kilpailutus

Elokuussa käynnistettiin liikenteen kilpailukierroksen 47 hankinta. Kierroksella kilpailutetaan kaikkiaan 249 bussin liikenne. Liikennöintisopimuskohteessa 246 on kalustovaatimuksena ensimmäistä kertaa viisi täyssähköbussia.

Länsiväylän suunnalla U-liikennesopimukset lakautettiin 3.1.2018 mutta otettiin uudelleen käyttöön 12.3.2018. Kustannukset Länsiväylän suunnalla pysyivät lähes entisellään. Turunväylän suunnalla M. Tervo Oy aloitti uutena U-liikennöitsijänä 9.8.2018. Tuusulan liityttyä HSL:ään 1.1.2018 otettiin kaikki

Tuusulan alueen bussilinjat mukaan U-liikennesopimuksiin. Tämä kasvatti U-liikenteen kokonaiskustannuksia noin 75 %. Tuusulassa Koiviston Auto Oy aloitti uutena U-liikennöitsijänä samassa yhteydessä.

Liikkumistutkimus (HEHA) käynnistyi

Liikkumistutkimusta (HEHA) on valmisteltu pitkään ja se käynnistyi syyskuun 2018 alusta. Päätulokset saadaan vuoden 2019 alkupuolella ja niiden avulla saadaan kokonaiskäsitys liikkumisesta ja sen muutoksista Helsingin seudulla. Matkatutkimus (MATU) tehtiin länsimetron vaikutusalueella keväällä 2018 ja päätulokset ovat valmistuneet. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa liikkumisen muutoksista länsimetron vaikutusalueella. Lippulajitutkimus (LIPTU) käynnistyy syyskuun alkupuolella metrossa ja lähijunaliikenteessä. Sen tietoja käytetään pääasiassa HSL:n kuntaosuuslaskelmien pohjaksi ja samalla saadaan hyvää tietoa metron ja junien käytöstä suunnittelun pohjaksi. Tietoja saadaan myös ensimmäistä kertaa Siuntion ja Tuusulan HSL:ään liittymisen jälkeen. Liityntäpysäköintitutkimus lykkäytyi, koska se kannattaa tehdä vasta vyöhykeuudistuksen voimaan tulon jälkeen. Matkanopeustutkimuksen 2017 tulokset ovat valmistuneet. MAL-barometri on päivitetty keväällä 2018.

Asiakastytyväisyystutkimuksen muuntautumista digitaaliseen suuntaan on valmisteltu. Tutkimuksen sisältöä tiivistettiin vuoden 2018 alkaen, jotta se soveltuisi helpommin digitaaliseen muotoon.

Matkustajalaskennan kehittämisprojekti on käynnistetty kesällä 2018. Nousijamäärätiedot viedään yhteen tietokantaan, josta käyttäjä voi oman valintansa mukaan taulukoida tietoja yli kaikkien liikennemuotojen, ajallisesti ja paikallisesti haluamallaan tavalla rajattuna kuutioajattelun mukaisesti. Myös tiedon havainnollistamista parannetaan. Mahdollisesti toteutetaan samalla laajempi kokonaisuudistus, joka ulottuu tiedon keruun järjestämiseen saakka. Matkustajalaskentaan liittyvien projektien koordinointi on käynnistetty syksyllä 2018 tavoitteena saada kokonaiskuva kaikesta HSL:n matkustajatiedon keruusta ja kehittää sitä kokonaisvaltaisesti.

Riski matkustajadatan heikkenemisestä on toteutuksessa, koska mobiililippuja ei validoida ja kaikki matkustajalaskentalaitteet eivät ole riittävän kattavasti toimintakuntoisia. Korjaavina toimenpiteinä on valmisteilla tutkimus mobiililippujen käytöstä syyskuu 2018 sekä matkustajalaskentalaitteiden ja taustajärjestelmien toiminnan varmistus Matlas-projektin osana. Pidemmällä aikajänteellä lähimaksamisen ratkaisut validointineen parantavat tilannetta.

Matkustusdatan hyödyntäminen

Lippu- ja informaatiojärjestelmän kaikki keskeiset raportit ovat jo käytettävissä (LIJ-data). Kunnat ja R-kioski saivat otettua raporttinsa itse, muiden pääsy raportointiportaaliin on vielä työn alla. Liikennöitsijöiden tarpeisiin tehdyt raportit tilityksistä olivat käytettävissä ja useimmat liikennöitsijät ottavat raportit kuljettajatilityksistä portaalista itse. Myyntijärjestelmien DataStore on tarkoitus asentaa tuotantoon ensi viikolla. Tähän asti tiedot ovat olleet tarvittaessa käytettävissä väliaikaisen tietovaraston tai muiden kantojen kautta.

Paikannusdatan käytettävyyden kannalta on tavoitteena, että HSL-sovelluksen GSP -paikannukseen ja kiihtyvyyssanturiin perustuva ns. raakadata matkuksesta tallentuu anonymisoituna/pseudonymisoina tietovarastoon ja on käytettävissä suunnittelun tarpeisiin. Tavoite toteutui aikataulussa kesäkuussa, jolloin HSL-sovelluksen dev-version runkoon on kytketty onnistuneesti TrafficSense-moduuli ja sitä kautta matkustusdatan keräämisen toiminnallisuus. TrafficSense-moduuli käyttää GPS-paikannusta ja puhelimen kiihtyvyyssanturia matkustusdatan keräyksessä. Tarkka sijaintidata anonymisoidaan käyttäjän laitteella liikenne-ennustemallin sijoittelualueisiin perustuen, jolloin HSL:lle tallennettu data on alueelta alueelle tarkkuudella. Datan keräysaika myös pyöristetään 15 minuutin tarkkuudelle, jolloin data on mahdollisimman aika-anonyymiä, mutta suunnittelussa vielä käyttökelpoista. Kiihtyvyyssanturidatan perusteella TrafficSense arvaa käyttäjän kulkumuodon tarkkuudella: ajoneuvo, polkupyörä tai kävelen.

Busseihin ja raitiovaunuihin hankittavien beaconien osalta on riskinä, että tavoite ei toteudu. Beaconeita päästään asentamaan aikaisintaan syyskuussa, jolloin on riski, että busseista on asennettuina vuoden loppuun mennessä alle 75 %. Raitiovaunujen osalta tavoite on edelleen saavutettavissa.

Henkilöstön yhteistyötä vahvistettiin

Ymmärrystä eri osastojen rooleista ja yhteistyön paikoista lisättiin suunnitteleamalla tulevien vuosien toimintaa esimiesten ja asiantuntijoiden yhteisissä työpajoissa. Samalla otettiin kantaa suunniteltujen toimien vaatimaan osaamiseen ja yleiseen työssä tarvittavaan osaamiseen. Lähes koko henkilöstö oli mukana yhteisissä strategiapäivissä, joissa käytiin läpi strategiaa ja sen toteutumisen edellyttämiä muutoksia omassa toiminnassa. Yhteistyötä vahvistettiin myös esimiesvalmennuksella, johon osallistuivat ensimmäistä kertaa kaikki HSL:n esimiehet. Valmennuksen tuloksena sovittiin yhteisistä toimintatavoista, joilla parannetaan yhteistyötä ja tuetaan osaamisen kehittymistä työn arjessa.

Henkilöstökysely toteutetaan vuosittain syksyllä ja vuoden 2018 tulokset saadaan loppuvuoden aikana.

Maas IdeaLab

Kaksivuotisessa IdeaLab-projektissa (2018-2020) etsitään avoimella kilpailulla uusia ratkaisuja kestävä liikunnan palveluiden ja niitä tukevien palveluiden alueella täydentämään tai uudistamaan HSL:n nykyistä palvelutarjontaa ja asiakastarpeita vastaavalla ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. HSL IdeaLab Contest for New Mobility Services –kilpailu oli auki ajalla 25.6.-4.9.2018. Hakemusten joukosta valitaan 2-3 pilotoitavaa ehdotusta. HSL on varannut 1 milj. euroa voittajaehdotusten toteuttamiseen.

Syksyllä 2018 valitaan kilpailun voittajat ja sovitaan voittajien kanssa pilottien toteuttamisesta. Pilotit ajoittuvat ajalle 1.12.2018-31.12.2019. Tavoitteena on, että pilotin jälkeen yrityksellä, HSL:llä ja jäsenkunnilla on yhteinen intressi jatkaa palvelun tarjoamista.

MAL- yhteistyö

MAL2019-suunnitelmaa on laadittu aktiivisessa ja vuorovaikutteisessa yhteistyössä seudun kuntien, Uudenmaan liiton ja valtion viranomaisten kanssa sekä luottamushenkilöiden kanssa.

Pohjoismainen yhteistyö bussiliikenteen hankinnassa (benchmarking)

Muiden Pohjoismaiden pääkaupunkien joukkoliikenteen tilaajaorganisaatioiden kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä sähköbussijärjestelmän rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä (Nordic Electric Bus).

HSL on mukana luomassa uutta Bus Nordic bussistandardia. Tavoitteena edistää yhtenäisten kaupunkibussien jälkimarkkinoiden muodostumista pohjoismaihin ja siten hillitä kustannusten kasvua. Bussien määrittelyyn on tehty toiminnallisia, sekä teknillisiä vaatimuksia. Määrittelyssä on huomioitu voimassa oleva lainsäädäntö, pohjoismaiset olosuhteet sekä erityisesti matkustajien tarpeet. Bus Nordic valmistui elokuun alussa ja se on otettu myös asteittain käyttöön syksystä 2018 alkaen HSL:n kilpailukierroksella numero 47.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	375 303	366 134	9 169	360 023	239 749	231 917
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Kuntaosuudet	341 107	341 107	0	281 908	227 405	208 897
Tuet ja avustukset	6 197	5 970	227	6 065	343	298
Vuokratuotot	2 438	2 512	-74	2 469	1 485	1 529
Muut toimintatuotot	6 331	5 876	455	6 722	3 898	3 876
Toimintatuotot	731 376	721 599	9 777	657 186	472 879	446 517
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-21 711	-21 847	136	-20 780	-14 174	-13 387
Palvelujen ostot	-673 947	-690 947	17 000	-619 328	-432 944	-401 211
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 919	-1 891	-28	-1 540	-1 059	-825
Vuokrakulut	-4 713	-5 387	674	-4 059	-3 015	-2 547
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-2 534	-2 875	341	-2 436	-1 885	-433
Toimintakulut	-704 825	-722 947	18 122	-648 143	-453 077	-418 403
Toimintakate	26 551	-1 348	27 899	9 044	19 802	28 114
Rahoitustuotot ja -kulut	24	-30	54	-188	11	-151
Vuosikate	26 575	-1 378	27 953	8 856	19 813	27 963
Poistot ja arvonalentumiset	-18 630	-20 073	1 443	-11 363	-12 143	-6 906
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	7 945	-21 451	29 396	-2 507	7 670	21 057
Poistoeron muutokset	0	0	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	7 945	-21 451	29 396	-2 507	7 670	21 057

Tase (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017		TOT 31.8.2018	TP 2017
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	39 509	42 420	Peruspääoma	9 566	9 230
Aineelliset hyödykkeet	25 206	23 368	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	3 417	3 410	Muut omat rahastot	0	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	68 132	69 197	Muu oma pääoma	3 778	3 778
Toimeksiantojen varat	0	0	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	68 099	70 606
Vaihto-omaisuus	980	935	Tilikauden yli-/alijäämä	7 670	-2 507
Saamiset	42 300	36 526	Oma pääoma yhteensä	89 113	81 108
Rahoitusarvopaperit	0	0	Poistoero	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	78 938	86 163	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	122 215	123 624	Pakolliset varaukset	0	0
			Toimeksiantojen pääomat	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0
			Lyhytaikainen vieras pääoma	101 234	111 714
			Vieras pääoma yhteensä	101 234	111 714
Vastaavaa yhteensä	190 347	192 822	Vastattavaa yhteensä	190 347	192 822

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017
Vuosikate	19 813	8 856
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0
Investointimenot	-8 675	-21 232
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	11 138	-12 376
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	0	0
Oman pääoman muutokset	335	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-18 701	7 812
Rahoituksen rahavirta	-18 366	7 812
Rahavarat 1.1.	86 163	90 728
Rahavarat 31.8 / 31.12.	78 935	86 163

Tuloslaskelman tunnusluvut	ENN 2018	TP 2017
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	103,8	101,4
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia (%)	54,0	57,9
Vuosikate/poistot (%)	139,7	77,9

Taseen ja rahoituslaskelman tunnusluvut	TOT 31.8.2018	TP 2017
Omavaraisuusaste (%)	44,9	49,8
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	33,5	12,4
Lainakanta (1 000 euroa)	0	0
Investointien tulorahoitus (%)	325,6	41,7
Kassan riittävyys (pv)	45,7	48,5
Quick ratio	1,6	1,5
Current ratio	1,2	1,1

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)

57,6 %

Osuus peruspää-
masta

Hallituksen puheenjohtaja	Mia Nygård
Hallituksen varapuheenjohtaja	Atte Harjanne
Hallituksen jäsen	Johanna Krabbe
Hallituksen jäsen	Matti Niiranen
Hallituksen jäsen	Amanda Pasanen
Hallituksen jäsen	Markku Saarikangas
Hallituksen jäsen	Antti Vuorela
Hallituksen jäsen	Kari Kuusisto
Hallituksen jäsen	Kirsi Louhelainen
Hallituksen jäsen	Anders Portin
Hallituksen jäsen	Tarmo Parviainen
Hallituksen jäsen	Maija Rautavaara
Hallituksen jäsen	Kati Tyystjärvi
Hallituksen jäsen	Minna Korpela
Hallituksen varajäsen	Joona Haavisto
Hallituksen varajäsen	Aino Tuominen
Hallituksen varajäsen	Samu Ihalainen
Hallituksen varajäsen	Emilia Knaapi
Hallituksen varajäsen	Jussi Airaksinen
Hallituksen varajäsen	Taisto Miettinen
Hallituksen varajäsen	Anna-Mari Kantola
Hallituksen varajäsen	Marja Ahola
Hallituksen varajäsen	Timo Lahti
Hallituksen varajäsen	Anna Junger-Nordgren
Hallituksen varajäsen	Hannele Kerola
Hallituksen varajäsen	Antti Annala
Hallituksen varajäsen	Tuomas Suihkonen
Hallituksen varajäsen	Markku Weckman
Toimitusjohtaja	Raimo Inkinen

Kuntayhtymän tehtävä

HSY:n tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiansa jätelain mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta, toimia vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä sekä hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät.

Toiminta ja merkittävimmät rapahtumat raportointikaudella

Talousvettä pumpattiin verkostoon tammi-elokuussa 64,0 milj. m³. Koko vuoden vedenpumpppauksen enustetaan toteutuvan talousarviota suurempana 95,2 milj. m³ (+2,9 %). Laskutettava vesimäärä oli tammi-elokuussa 48,9 m³, -0,5 % edellisvuoden vastaavaa aikaa pienempi ja -0,9 % talousarviota pienempi. Eron ei oleteta jäävän vuositasolla näin suureksi, mutta ennustetussa laskutuksessa on huomioitu koko vuodelle pieni volyymin lasku. Vaikutus laskutukseen noin 0,5 milj. euroa. Liittymismaksut ovat elokuun lopussa talousarviota edellä ja vuoden talousarvio enustetaan vähän ylittyvän. Edellisen vuoden mukainen vilkas rakentaminen jatkuu. Verkon työlaskutus on loppuvuosipainotteista. Vuokralaskutusten sopimuksia selvitetään parhaillaan ja uuteen laskutusjärjestelmään siirtyminen on viivästyttänyt vuokralaskutusta. Vuoden lopussa sen enustetaan olevan budjetin mukainen.

Jätevesiä käsiteltiin yhteensä 86,6 milj. m³, joka oli 4,7 % edellisvuoden vastaavaa ajanjaksoa enemmän. Jätevesimäärän vuosiennuste on 137,0 milj. m³, joka on sama kuin talousarvio. Ennusteen tarkkuuteen vaikuttaa merkittävästi loppuvuonna toteutuvat sademäärät.

HSY:n asiakaskiinteistöillä tehtiin tammi-elokuussa 5,9 milj. astiatyhjennystä ja kuljettiin 230 950 tonnia jätteitä. Vuosiennusteen mukaan astiatyhjennyksiä tehdään 8,8 milj. kappaletta ja kuljetettu jätemäärä 336 800 tonnia toteutuu talousarviota pienempänä (-10,7 %).

Vantaan Energian jätevoimalaan toimitettiin energiahyödynnettävää jätettä yhteensä 167 520 tonnia. Vuosiennusteen mukaan voimalaan toimitetaan yhteensä 233 611 tonnia jätteitä (-0,6 % talousarvioon verrattuna).

Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa vastaanotettiin jätteitä yhteensä 242 800 tonnia. Vuosiennusteen mukaan käsiteltävä jätemäärä on yhteensä 367 200 tonnia, 8,3 % talousarviota enemmän. Erittäin hyödynnettävän maa-aineksen ja rakennusjätteen vastaanottomäärät ovat kasvaneet.

Sortti-asemilla kävi tammi-elokuussa 315 200 asiakasta, joka oli +7,3 % edellisvuoden vastaavaa ajanjaksoa enemmän. Vuositasolla asiakasmäärän ennustetaan olevan 461 000 asiakasta, 1,1 % talousarviossa ennakoitua enemmän.

Pääkaupunkiseudun ilmanlaatua mitattiin seitsemällä pysyvällä ja neljällä siirrettävällä mittausasemalla, joilla seurataan tärkeimpien kaupunki-ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia. Ilmanlaatu tiedot esitetään reaaliaikaisesti HSY:n verkkosivuilla ja ilmanlaatuportaalissa.

Tuloskehitys

Tammi-elokuussa toimintatuottoja kertyi 239,9 milj. euroa. Vuosiennusteen mukaan tuottoja kertyy 360,3 milj. euroa, 3,3 milj. euroa talousarviota enemmän. Vesihuollon toimintatuottojen vuosiennuste on 258,2 milj. euroa, hiukan talousarviota suurempi (+0,2 milj. euroa). Jätehuollon toimintatuottojen vuosiennuste on 99,6 milj. euroa, +3,2 milj. euroa talousarviota suurempi. Jätehuollon toimintatuottoja kasvattavat ennakoitua suuremmat jätteen käsittelyn toimintavolyymit, sortti-asemien kasvaneet asiakasmäärät, metallin hinnan nousun vaikutus jätteiden myyntituottoihin sekä ennakoitua suuremmat energiahyötykäyttöön ohjatun puun myyntitulot.

HSY:n toimintakulut olivat tammi-elokuussa 107,1 milj. euroa eli 7,6 milj. euroa talousarviota pienemmät. Vuosiennusteessa toimintakulujen arvioidaan kuitenkin olevan 177,0 milj. euroa, 3,5 milj. euroa talousarviota enemmän. Ero talousarvioon johtuu pääosin Hiekkaharjun vanhan vesitornin purkukustannuksista vuosina 2019-2020, josta vuoden 2018 tilinpäätökseen kirjataan 3,5 milj. euron pakollinen ympäristövaraus. Tästä kustannusvarauksesta vesihuollon toimintamenojen arvioidaan ylittävän talousarvion 2,1 milj. eurolla. Jätehuollon toimialan toimintakulujen ennustetaan ylittävän talousarvion 1,6 milj. eurola. Ylitys johtuu pääosin jätteenkäsittelyn budjetoitua suuremmista suoritemääristä, ja kuljetuspalveluisa yhden kuljetusurakoitsijan sopimusten uudelleen

järjestelystä nopealla aikataululla sekä kiinteistöjen muovipakkausten keräyksen ennakoitua nopeamasta kasvusta.

Nettorahoituskulut olivat tarkastelujaksolla 43,5 milj. euroa. Niiden arvioidaan toteutuvan 67,6 milj. euron suuruisina, 0,2 milj. euroa talousarviota pienempinä.

Poistot olivat 65,7 milj. euroa. Poistojen vuosiennuste on 99,2 milj. euroa, 4,3 milj. euroa talousarviota pienempi. Jättämä tulee vesihuollon poistoista, koska vesihuollon käyttömäärä vuoden alussa oli budjetoitua alempi ja lisäksi investointien ennakoidaan jäävän talousarviota pienemmiksi.

Raportointikauden tulos oli 24,4 milj. euroa ylijäämäinen. Vuosiennusteen tulos on 17,9 milj. euroa ylijäämäinen +3,9 milj. euroa talousarviota parempi.

Investoinnit

Tammi-elokuun investoinnit olivat yhteensä 92,7 milj. euroa, josta 84,7 milj. euroa oli vesihuollon ja 6,9 milj. euroa jätehuollon investointeja. Vuosiennusteen mukaan investoinnit toteutuvat 178,4 milj. euron suuruisina, 29,3 milj. euron talousarviota pienempinä. Jättämä talousarvioon verrattuna johtuu pääosin Blominmäen jätevedenpuhdistamon projektinjohtourakan viiveistä (-19 milj. euroa).

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Lainakanta 31.8. oli 1 453,1 milj. euroa, josta jäsenkuntien perustamislainoja oli 1 188,0 milj. euroa, pitkäaikaisia rahoituslaitoslainoja 240,1 milj. euroa ja lyhytaikaista maksuvalmiusluottoa 25,0 milj. euroa. Raportointikaudella ei nostettu uutta pitkäaikaislaikaa. Maksuvalmius on ollut hyvä. Omavaraisuusaste raportointikauden lopussa oli 29,5 %.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Operatiiviset riskit

Merkittäviin operatiivisiin riskeihin kuuluvat laaja talousveden vakava laatuhäiriö ja iso alueellinen vedenjakeluhäiriö. HSY:ssä on käytössä juomaveden turvallisuussuunnitelma WSP (Water Safety Plan), joka kattaa raakaveden hankinnan, vedenpuhdistusprosessin ja vedenjakelun. Vastaavasti on laadittu jätevedenpuhdistuksen ja viemäroinnin turvallisuussuunnitelma SSP (Sanitation Safety Plan).

Operatiivisista riskeistä merkittäviä ovat myös mahdolliset suunnittelu- ja rakentamisvirheet investointiprojekteissa. Riskienhallinnan toimenpiteisiin kuuluvat riittävästä omasta resursoinnista huolehtiminen sekä suunnitteluttamisessa, urakanvalvonnassa että sovittujen töiden vastaanottamisvaiheessa.

Riskikartoituksessa tulivat esille tietojärjestelmiin liittyvät riskit, esimerkiksi yhdestä ohjelmistotoimittajasta riippuvat tietojärjestelmät ja hyvin ohuet tietojärjestelmätoimittajan avainresurssit. Lisäksi tunnistettiin kyberriskejä, joihin kuuluvat esim. tunkeutuminen HSY:n tietoverkkoon ja palvelunestohyökkäys HSY:n verkkopalveluihin. HSY:lle on nimetty tietoturvapääliikö ja voimassa olevaa tietoturvapoliittikkaa noudatetaan. HSY osallistuu kansalliseen kybervesihankkeeseen, jossa arvioidaan riskit ja määritetään niille hallintakeinot.

HSY:n toiminnoissa on merkittäviä työturvallisuus- ja työsuojeluriskejä. Työturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota tapaturmien estämiseksi. Henkilövahinkojen osalta esim. kaivantotyöt ja eräät tuotantolaitoksilla tehtävät operatiiviset työt ovat riskialtis alue.

Tunnistettuihin riskeihin kuuluvat myös mahdolliset ongelmat pätevien avainhenkilöiden rekrytoinnissa ja organisaation palveluksessa pitämisessä sekä oman henkilöstön osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. Henkilöstöriskejä vähennetään mm. hallituilla, oikein kohdennetuilla rekrytoinneilla, vahvistamalla osaamista avaintehtävissä useammalle henkilölle sekä varmistamalla tiedonsiirto uusille henkilöille.

Vahinkoriskit

HSY:n toimintaan liittyy suuria vahinkoriskejä. Putkistoissa paineistettuna virtaava vesi sekä jätevesi muodostavat riskin kosteusvaurioille, mekaanisille vaurioille tai biologiselle päästölle verkoston rikkoontuessa. Viemäriin tukkeutuminen, pumppaamon toimintahäiriö tai jätevedenpuhdistamolla tapahtuva häiriö voi aiheuttaa jäteveden virtaamisen maastoon tai vesistöön.

HSY:n riskikartassa tunnistettuja suurimpia vahinkoriskejä ovat mm. vakava tulipalo vesi- tai jätehuollon tuotantolaitoksella, runkovesijohdon tai viemäriin rikkoutumisen aiheuttama merkittävä henkilö- tai omaisuusvahinko kolmannelle osapuolelle sekä yksittäisen henkilön tai ryhmän aiheuttama merkittävä vahingonteko.

HSY:n toiminnassa keskitytään vahinkotapahtumien määrän ja niiden seurausten minimointiin. Putkiverkot suunnitellaan ja toteutetaan siten, että mahdollinen vuoto ohjautuu ensisijaisesti maastoon tai vesistöön

rakennetun tilan sijasta, kriittiset kohdat vahvistetaan tai varustetaan suojarakenteilla ja putkistojen reittejä suunniteltaessa otetaan huomioon muu infrastruktuuri. Verkkojen kunnon seuranta ja saneeraustoimenpiteiden oikea kohdentaminen estävät osaltaan riskejä.

Vakuutukset ovat osa riskienhallintaa. Riskejä on yrittävä poistaa, välttää ja pienentää ottamalla omaa vastuuta ja lopuksi siirtää niitä vakuutuksiin. HSY:n vakuutuksissa suurimmat kokonaisuudet ovat toiminnan vastuuvakuutus ja omaisuusvakuutus.

Strategiset riskit

HSY:n investointiaste on liikevaihtoon nähden korkea varsinkin vesihuollossa. Huonosti tai väärin kohdenetut investoinnit pyritään välttämään sekä lyhyemmän että pidemmän aikavälin investointisuunnitelmiin avulla. Lisäksi varmistetaan ennen urakkakilpailua tai hankintaa, että investoinnin kohdentumisen perusteet ovat edelleen voimassa.

HSY:n toimintaan vaikuttavat myös maineriskit. HSY:ssä on tehty mainetutkimus, jonka tulosten pohjalta on laadittu toimenpideohjelma. Toimenpideohjelman toteutus on meneillään.

Taloudelliset riskit

Lainasalkussa on olemassa korkoriski, jota vähennetään suojaamalla lainasalkun vaihtuvakorkoinen osuus koronvaihtosopimuksin.

Taloudellisesti merkittäviin rakennusurakkasopimuksiin, ICT-järjestelmäsopimuksiin ja jätteenkuljetusso-
pimuksiin sisältyy sopimusriskejä. Riskien hallinta-
toimenpiteinä on tunnistettu etukäteen erityyppisiin
sopimuksiin ja erilaisiin ulkopuolisiin toimittajiin koh-
distuvia riskejä. HSY:n sopimusmallia noudatetaan
ulkopuolisten sopimuskumppaneiden kanssa aina,
kun se on mahdollista, ja sopimusmallin noudatta-
mista valvotaan.

Ympäristöasioiden hallinta

HSY:ssä on koottu toimialojen ja tulosalueiden tavoitteista ympäristötavoitteet ja HSY:n tekemät sitoumukset, jotka on yhdistetty HSY:n ympäristöryhmän valmistelemien kuntayhtymän yhteisten tavoitteiden kanssa muodostaen yhdessä HSY:n ympäristöohjelman vuodelle 2019. Seuraavassa on käsitelty HSY:n sitoumuksia.

HSY:n sitoumukset

Kuntien energiatehokkuussopimus

Energiatehokkuussopimuksen energiansäästön minimitavoite on 7,5 % vuoteen 2025 mennessä laskettuna viimeisimmän käytettävissä olevan kalenterivuoden tiedoista. Lisäksi sopimuksessa on asetettu 4 % välitavoite vuoteen 2020 mennessä.

Kestävän kehityksen sitoumukset

1. HSY:n kestävän kehityksen sitoumus tehdään ajalle 2016-2030. Tavoitteena on vähentää typen ja fosforin päästöjä mereen pitkäjänteisesti kehittämällä jätevedenpuhdistusta.

2. Ekotukitoiminta: sitoumuksen taustalla on kaupunginjohtajien ilmastoverkoston (ns. 6-pack kaupungit) tekemä sitoumus, jota HSY oli mukana valmistelemissa. HSY liittyy sitoumukseen omalla sitoumuksellaan.

Ilmastonmuutoksen hillintä

HSY:n strategia 2025:n mukaisesti yksi tärkeimmistä päämääristä on olla ympäristövastuun ja resurssitehokkuuden edelläkävijä. HSY tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteeseen pyritään vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä kolmanneksella vuoden 2016 tasosta vuoteen 2025 mennessä ja 50 % vuoteen 2030 mennessä. Toiminnan painopisteenä on edistää ja seurata ilmastotavoitteiden toteutumista seudullisesti ja omassa toiminnassaan sekä tuottaa ja kerätä ilmastonmuutoksen hillintään liittyvää tietoa pääkaupunkiseudun kunnille ja sidosryhmille.

HSY noudattaa yhdessä pääkaupunkiseudun julkisten hankkijoiden ja toimittajaverkoston kanssa laadittuja kuljetuspalveluiden ja työkoneiden ympäristökriteereitä hankinnoissaan.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

HSY kerää ja tuottaa tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja seudulle soveltuvista sopeutumiskeinoista. Tietoa käytetään alueen toimijoiden ohjaamiseen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumiseksi. HSY:n sopeutumistyö kattaa sekä varautumisen äkillisiin, ilmastoriskeistä aiheutuviin häiriötilanteisiin että seudun sopeutumisen pitkän aikavälin ennustettuun lämpötilan nousuun. Sopeutumistyötä tehdään yhteistyössä kaupunkiseudun toimijoiden kanssa sekä kansainvälisissä verkostoissa.

Itämerihaaste

HSY:n Itämerihaasteen toimenpideohjelma sisältää hankkeita Itämeren tilan parantamiseksi. Aihekokonaisuudet koskevat investointien hallintaa, hule- ja ylivuotovesien hallintaa, hajakuormituksen vähentämistä, tietoisuuden lisäämistä ja kansainvälistä yhteistyötä. Suurin osa ohjelman hankkeista sisältää suoraan Itämeren kuormitukseen vaikuttavia toimia, jotka toteutetaan viemäriverkostossa ja jätevedenpuhdistamoilla. Syksyn 2018 aikana valmistellaan uuteen strategiaan perustuva seuraava toimenpideohjelma.

HSY yhteensä

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	350 980	347 673	3 307	358 376	234 498	238 417
Maksutuotot	300	317	-17	285	162	166
Kuntaosuudet	4 100	4 100	0	4 100	2 733	2 740
Tuet ja avustukset	1 388	1 393	-5	1 178	736	453
Vuokratuotot	2 238	2 239	-1	1 831	961	1 372
Muut toimintatuotot	1 343	1 345	-2	2 699	828	1 652
Toimintatuotot	360 349	357 067	3 282	368 468	239 918	244 799
Valmistus omaan käyttöön	1 950	1 950	0	1 893	1 200	1 216
Henkilöstökulut	-43 356	-43 131	-225	-41 478	-28 567	-27 500
Palvelujen ostot	-92 460	-92 113	-347	-92 820	-53 895	-60 364
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 483	-27 105	622	-26 610	-16 978	-16 995
Vuokrakulut	-10 072	-10 301	229	-8 403	-5 845	-5 453
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-4 617	-805	-3 812	-4 189	-1 812	-2 495
Toimintakulut	-176 989	-173 455	-3 533	-173 501	-107 097	-112 807
Toimintakate	185 311	185 562	-251	196 859	134 021	133 208
Rahoitustuotot ja -kulut	-67 635	-67 826	191	-66 913	-43 542	-43 443
Vuosikate	117 675	117 736	-60	129 946	90 479	89 765
Poistot ja arvonalentumiset	-99 182	-103 472	4 290	-101 537	-65 687	-65 522
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	18 493	14 263	4 230	28 410	24 792	24 242
Poistoeron muutokset	592	592	0	592	395	395
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tuloverot	-1 220	-848	-372	-1 107	-828	-434
Tilikauden yli-/alijäämä	17 865	14 007	3 858	27 894	24 359	24 203

HSY yhteensä

Tase (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017		TOT 31.8.2018	TP 2017
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	4 441	4 903	Peruspääoma	505 000	505 000
Aineelliset hyödykkeet	2 051 232	2 024 793	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	185 942	185 942	Muut omat rahastot	0	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 241 585	2 215 638	Muu oma pääoma	2 570	2 570
Toimeksiantojen varat	0	0	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	139 395	111 501
Vaihto-omaisuus	1 588	1 762	Tilikauden yli-/alijäämä	24 359	27 894
Saamiset	39 999	39 088	Oma pääoma yhteensä	671 324	646 965
Rahoitusarvopaperit	0	0	Poistoero	4 141	4 536
Rahat ja pankkisaamiset	5 737	6 721	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	47 324	47 571	Pakolliset varaukset	29 780	29 727
			Toimeksiantojen pääomat	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	1 511 476	1 511 476
			Lyhytaikainen vieras pääoma	72 188	70 505
			Vieras pääoma yhteensä	1 583 664	1 581 981
Vastaavaa yhteensä	2 288 909	2 263 209	Vastattavaa yhteensä	2 288 909	2 263 209

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TOT 31.8.2018	TP 2017
Vuosikate	90 479	129 946
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-775	-1 084
Investointimenot	-94 022	-143 120
Rahoitusosuudet investointimenoihin	187	318
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	15
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 130	-13 925
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	15 072	17 581
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-11 926	454
Rahoituksen rahavirta	26 998	18 034
Rahavarat 1.1.	6 721	2 612
Rahavarat 31.8 / 31.12.	5 737	6 721

HSY yhteensä

Tuloslaskelman tunnusluvut	ENN 2018	TP 2017
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	205,9	212,4
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia (%)	98,9	98,9
Vuosikate/poistot (%)	118,6	128,0

Taseen ja rahoituslaskelman tunnusluvut	TOT 31.8.2018	TP 2017
Omavaraisuusaste (%)	29,5	28,8
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	-	429,3
Lainakanta (1 000 euroa)	1 453 076	1 438 004
Investointien tulo-rahoitus (%)	96,2	91,0
Kassan riittävyys (pv)	-	6,20
Quick ratio	0,63	0,65
Current ratio	0,66	0,67

HSY vesihuolto

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	255 894	255 640	254	254 366	169 852	167 142
Maksutuotot	0	0	0	0	-33	0
Tuet ja avustukset	222	320	-98	251	91	215
Vuokratuotot	1 258	1 258	0	1 070	333	829
Muut toimintatuotot	780	780	0	1 761	492	1 235
Toimintatuotot	258 154	257 998	156	257 448	170 735	169 421
Valmistus omaan käyttöön	1 950	1 950	0	1 893	1 200	1 216
Henkilöstökulut	-24 423	-24 423	0	-23 032	-15 835	-15 213
Palvelujen ostot	-40 888	-41 296	408	-34 663	-22 939	-21 044
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 785	-23 671	885	-23 324	-15 061	-15 091
Vuokrakulut	-7 164	-7 392	229	-6 594	-4 206	-4 207
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-3 737	-80	-3 657	-3 201	-1 425	-2 137
Toimintakulut	-98 997	-96 862	-2 134	-90 814	-59 466	-57 692
Toimintakate	161 107	163 086	-1 978	168 526	112 469	112 944
Rahoitustuotot ja -kulut	-65 287	-65 287	0	-64 856	-43 446	-43 109
Vuosikate	95 820	97 799	-1 978	103 671	69 022	69 836
Poistot ja arvonalentumiset	-82 837	-87 147	4 310	-85 426	-55 007	-54 728
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	12 983	10 652	2 332	18 245	14 016	15 108
Poistoeron muutokset	0	0	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tuloverot	-1 220	-848	-372	-1 107	-828	-434
Tilikauden yli-/alijäämä	11 763	9 804	1 960	17 138	13 188	14 674

HSY jätehuolto

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	96 880	93 771	3 109	105 894	65 962	71 589
Maksutuotot	300	317	-17	285	195	166
Tuet ja avustukset	849	734	115	729	583	233
Vuokratuotot	980	981	-1	759	496	554
Muut toimintatuotot	563	565	-2	694	336	370
Toimintatuotot	99 572	96 368	3 204	108 361	67 572	72 913
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-7 180	-6 888	-292	-6 915	-4 646	-4 642
Palvelujen ostot	-64 026	-63 124	-902	-70 051	-39 784	-46 862
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 263	-2 992	-271	-2 940	-1 670	-1 643
Vuokratulut	-1 176	-1 188	12	-839	-570	-601
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-792	-637	-155	-932	-352	-322
Toimintakulut	-76 438	-74 829	-1 608	-81 677	-47 022	-54 070
Toimintakate	23 135	21 539	1 596	26 684	20 550	18 843
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 348	-2 539	191	-2 038	-72	-315
Vuosikate	20 786	19 000	1 787	24 646	20 478	18 528
Poistot ja arvonalentumiset	-14 414	-14 414	0	-14 700	-9 548	-9 856
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	6 372	4 586	1 787	9 946	10 931	8 672
Poistoeron muutokset	592	592	0	592	395	395
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	6 964	5 178	1 787	10 538	11 325	9 066

HSY seutu- ja ympäristötieto

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS ENN-TA	TP 2017	TOT 1-8/2018	TOT 1-8/2017
Myyntituotot	851	851	0	995	551	634
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Kuntaosuudet	3 692	3 692	0	4 100	2 461	2 468
Tuet ja avustukset	207	229	-22	197	50	5
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintatuotot	4 750	4 772	-22	4 884	3 063	3 107
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-2 247	-2 314	67	-2 163	-1 424	-1 386
Palvelujen ostot	-2 072	-2 143	71	-1 987	-1 280	-1 191
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-111	-110	-1	-139	-69	-91
Vuokrakulut	-225	-207	-18	-145	-152	-100
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-13	-13	0	-13	-9	-4
Toimintakulut	-4 668	-4 787	119	-4 447	-2 934	-2 773
Toimintakate	82	-15	97	437	129	334
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	0	0
Vuosikate	82	-15	97	437	129	334
Poistot ja arvonalentumiset	-250	-230	-20	-231	-168	-153
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-168	-245	77	206	-39	181
Poistoeron muutokset	0	0	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-168	-245	77	206	-39	181

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

42%

Helsingin kaupungin
omistusosuus

Hallituksen puheenjohtaja	Henri Kuitunen
1. varapuheenjohtaja	Aulis Pitkälä
2. varapuheenjohtaja	Martti Lipponen
Hallituksen jäsen	Elina Lehto-Häggroth
Hallituksen jäsen	Kalevi Ekman
Hallituksen jäsen	Tuula Saxholm
Hallituksen jäsen	Liisa Pohjolainen
Hallituksen jäsen	Kirsti Hämäläinen
Hallituksen jäsen	Emmi Paajanen
Toimitusjohtaja	Riitta Konkola

Yhtiön toimiala

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n toimialana on ylläpitää ammattikorkeakoulua ja harjoittaa ammattikorkeakoulun koulutusaloihin liittyvää koulutus- ja muita toimintaa.

Toiminta ja merkittävimmät rapautumat raportointikaudella

Metropolian strategia ulottuu vuoteen 2020. Metropolian tahtotilana on olla osaamisen rohkea uudistaja ja tulevaisuuden aktiivinen rakentaja. Strategian mukaisesti Metropolia keskittyy laadukkaaseen oppimiseen ja työelämäyhteistyöhön. Toimintakulttuuria ja osaamista uudistetaan digitalisaation ja kehittyvien kampusten myötä. TKI- ja liiketoiminnassa haetaan kasvua erityisesti vaikuttavuudessa ja ulkoisessa rahoituksessa.

Metropolian strategia toteutuu toimintasuunnitelmana, jonka kuusi osa-aluetta ovat: Oppimistoiminta, TKI-toiminta, Liiketoiminta: Metropolian täydennyskoulutus- ja yrityspalvelut, Kampukset, Toimintakulttuuri ja Digitalisaatio.

Oppimistoiminta

Opiskelijakeskeinen oppiminen (Student Centered Learning) on lähestymistapa, jossa opiskelijat ovat oppimisprosessin keskiössä vaikuttaen sisältöön, toimintaan, materiaaleihin ja oppimisvauhtiin. Metropolia tämä on käytössä Oppijan polku -mallina. Vuonna 2018 kehitetään mittaristo, jolla voidaan systemaattisesti arvioida opiskelijakeskeisen oppimistavan käyttöä. Työ on aloitettu ja mahdollisia yhteistyökumppaneita on kartoitettu.

Metropolian, Haaga-Helion ja Laurean (3AMK) yhteistyössä opiskelijaliikkuvuuden ja uuden yhteisen työelämälähtöisen tarjonnan kehittämisessä on otettu käyttöön prosessi. Metropolian osuus yhteisestä opintotarjonnasta on hieman supistunut viime vuodesta Metropolian taloustilanteesta johtuen. Syksyn tarjonnassa on seitsemän osaamispolkua sekä muuta opetusta. Opetukseen ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrä on hyvällä tasolla.

Metropolia on yksi kuudesta korkeakoulusta, jolle on annettu vastuu ohjaus- ja neuvontapalveluiden järjestämiseen korkeakoulukelpoisille ja korkeakouluteuille maahanmuuttajille. Samalla luodaan malli maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseksi ja heidän ohjaamiseksi tarkoitukseenmukaisille koulutus- ja urapoluille. Palvelujen tarjonta ja toimintamuoto ovat vakiintuneet. Yhdeksän ammattikorkeakoulun yhteinen Valmentavasta valmiiksi –hanke sekä SIMHEapp-kehittämishanke yhdessä kahden muun ammattikorkeakoulun kanssa ovat edenneet suotuisasti. Rahoitusta on haettu myös uusiin hankkeisiin.

Metropolian ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteisessä kuntoutusalan koulutuksen osaamiskeskitymässä kehitetään alan koulutuksen ja TKI-toiminnan valtakunnallista yhteistyötä. Toisella vuosineljänneksellä on käynnistetty kattava kuntoutuksen ristiinopiskeluhanke. Metropolia kuntoutus- ja teknologiaosaamista on vahvistettu yhteistyössä hyvinvointiteknologian koulutusohjelman kanssa. Lisäksi on aloitettu hankeyhteistyötä älykkääseen ympäristöön palveluasumisessa. Valtakunnallinen verkosto vaikuttaa sote-uudistuksen tuomiin haasteisiin maakunnallisesti.

Opettajien osaamisen kehittämiseen tähtäävässä Uudistuva opettajuus -projektissa kehitetty lehtorin

työnkuva on otettu käyttöön opettajien kehityskeskusteluissa. Toisen vuosineljänneksen aikana käydyistä kehityskeskusteluista saatu palaute on ollut myönteistä. Opettajan työnkuvan eri osa-alueiden osaamistasokuvausten määrittely on aloitettu.

Aineettomien oikeuksien hallinnasta sekä siirtokäytännöistä henkilöstöltä Metropolialle on neuvoteltu ja laadittu sopimusluonnos virtuaalikampukseen liittyvien oikeuksien siirrosta.

Osaamisaluejako tarkistetaan syksyllä ja tähän liittyen on kartoitettu vaihtoehtoja. Henkilöstöä kuullaan aiheesta ja esitys hallitukselle laaditaan syyskuussa.

TKI-hankkeiden tulosten hyödyntämistä oppimistoiminnassa on kehitetty määrittämällä mittari TKI-hankkeiden vaikuttavuudelle oppimistoiminnassa.

Oppimistoiminnan johtamis- ja laatujärjestelmää kehitetään prosessien yhtenäistämiseksi ja selkiyttämiseksi sekä tiedolla johtamisen edellytysten kehittämiseksi. Johtamisjärjestelmän pääperiaatteet ja oppimistoiminnan toimintastrategia on kuvattu. Pääprosesseja tarkastetaan parhaillaan opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluvision toimeenpanosuunnitelmien näkökulmasta.

TKI-toiminta

Metropolian uudistumisen ja kasvun ytimessä ovat ilmiölähtöiset innovaatiokeskittymät. Kesäkuussa johtoryhmä päätti viidennen ja tällä erää viimeisen innovaatiokeskittymän, Toimiva ihmisten kaupunki, perustamisesta. Muut neljä keskittymää ovat Älykäs liikkuminen, Asiakslähtöiset hyvinvointi- ja terveyspalvelut, Puhtaat ja kestävät ratkaisut sekä Tieto- ohjattu rakentaminen. Innovaatiokeskittymien toiminnan vakiinnuttamiseksi on tärkeää saada rekrytoitua kullekin keskittymälle vastuullinen vetäjä. YT-kierroksen ajaksi keskeytyneitä rekrytointeja jatketaan syys-lokakuussa 2018.

Innovaatiokeskittymät on nostettu keskiöön Metropolian TKI-strategian päivittämisessä sekä toiminnanohjauksen uudistamisessa. Haasteena on sellaisen toimintamallin luominen, joka mahdollistaa henkilöstölle ja opiskelijoille innovaatiokeskittymissä työskentelyn. Lisäksi tulee pohtia, miten yhteiset palvelut tukevat innovaatiokeskittymien toimintaa. Toimintamalleja TKI-toiminnan opinnollistamiseen on kehitetty Puhtaat ja kestävät ratkaisut – innovaatio-keskittymässä.

Innovaatiokeskittymät ovat saaneet lisää näkyvyyttä Metropolian verkkosivuilla ja ensimmäiset sisällöt on tuotettu Puhtaat ja kestävät ratkaisut -innovaatiokeskittymän sivustolle. Samalla on tehty näkyväksi

teemaan liittyvää monialaista osaamista ja kehitetty innovaatiokeskittymä -toimintamallia.

Esiselvitys Helsinki Arabia XR-keskuksen toiminnan käynnistämiseksi on tehty yhteistyössä Helsingin kaupungin ja Business Finlandin kanssa. Selvitys on tukenut näkemystä siitä, että laajennettu ja lisätty todellisuus ovat avainteknologioita, joiden sovellusmahdollisuudet ovat merkittävät. Metropolia jätti hanke-esityksen opetus- ja kulttuuriministeriön TKI-toiminnan profiloitumishakuun, joka tukisi Metropolian kehittymistä XR:n teknologian sovellus- ja koulutusosaamisen kärkitoimijaksi.

3AMK- ja U!REKA-yhteistyössä on keskitytty Horizon2020-rahoitushakemusosaamisen kehittämiseen yhteistyössä Helsinki EU-officen asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena on osallistua Horizon2020-rahoitushakuihin syksyllä 2018 ja keväällä 2019.

Metropolia on mukana opetus- ja kulttuuriministeriön erityisrahoitushankkeessa ”Amkien avoin TKI-toiminta, oppiminen ja innovaatioekosysteemi”. Kolmivuotisessa hankkeessa on mukana Metropolian lisäksi kymmenen ammattikorkeakoulua ja Aalto-yliopisto. Hankkeen viisi työpakettia tukevat Metropolian avoimen TKI-toiminnan tavoitteita.

Projektinhallintajärjestelmä Reportronicin käyttöönoton etenemistä on raportoitu johtoryhmän kokouksissa. TKI-hankkeiden projektipäälliköille ja valmistajille on järjestetty koulutuksia, joihin on osallistunut noin 70 henkeä. Koulutuksessa on käyty läpi projektin perus- ja taloustietoja sekä työaikakirjauksiin liittyviä asioita. Taloushallintoon liittyviä haasteita on ratkottu TKI- ja talouspalveluiden yhteisessä työpaikassa. Järjestelmän käyttöä seurataan muun muassa pääkäyttäjien verkostossa, jossa on mukana edustajat yhteisistä palveluista. Lisäksi IT-hankkeita on alettu hallinnoida Reportronicissa.

Liiketoiminta: Metropolian täydennyskoulutus- ja yrityspalvelut

Vuonna 2018 liiketoiminnan kokonaistavoite on 5,3 milj. euroa, josta elinkeinotoiminnan tulotavoite on 3,8 milj. euroa ja muun liiketoiminnan 1,4 milj. euroa. Elinkeinotoiminnan myyntikatetavoite on 18 %. Raportointikaudella liiketoiminnan kokonaistuotot olivat 3,1 milj. euroa. Elinkeinotoiminnan osuus oli 2,6 milj. euroa yltäen 66 %:iin tavoitteesta. Muun liiketoiminnan osuus oli 0,5 milj. euroa, mikä oli 34 % tavoitteesta.

Kotimaankaupassa vuosi 2018 on lähtenyt hyvin käyntiin. Tavoite koko vuodelle on 3,9 milj. euroa. Tämänhetkisen ennusteen mukaan elinkeinotoiminnalle asetettu tavoite tullaan saavuttamaan. Muun

liiketoiminnan tavoitteiden saavuttaminen on epävarmaa johtuen mm. Opetushallituksen opetushenkilöstölle suunnattujen täydennyskoulutusten siirtymisestä myöhemmin toteutettaviksi. Myyntikateprosentin laskeminen on osoittautunut vaikeaksi sisäisen laskennan kehitysvaiheesta johtuen. Tilanne korjaantuu ensi vuoden aikana.

Elinkeino toiminnassa tekniikan osalta vahva tulos johtuu muun muassa kiinteistö- ja talotekniikan ja Electrian erinomaisesta alkuvuodesta. Myös sote-ala tekee hyvää tulosta ja on saavuttamassa tavoitteensa. Kulttuurin alueella Arabian- kampuksen väliaikaisissa tiloissa toimiminen ja muutot ovat haastaneet liiketoiminnan tekemistä, joten tavoitteiden saavuttaminen on epävarmaa. Yhteisissä palveluissa kiinteistöpalveluilla on vaikeuksia saada vuokratuloja useista kampusten välisistä muutoista johtuen. Tietohallintopalvelut näyttävät ylittävän tavoitteensa Peppi-kon-sortion volyymin kasvun johdosta.

Koulutusviennin tulot olivat 59 tuhatta euroa. Koulutusviennin osalta Edunationin kanssa allekirjoitettiin sopimus. Tavoitteena on, että Edunation aloittaa opiskelijarekrytoinnin tammikuun 2019 ryhmiin. Metropolia on mukana Edunationin järjestämässä Uni-Agents -tapahtumassa marraskuussa. Saudi Arabian terveysministeriön kanssa tehty aloite sairaanhoidtajien täydennyskoulutuksesta Suomessa siirtyi vuoteen 2019.

Tilaukskoulutuksen osalta neljä ensimmäistä Sri Lan-kasta tullutta fysioterapiao opiskelijaa valmistuivat. Kaksi uutta opiskelijaa aloittaa syksyllä opintonsa, toinen hoitotyössä ja toinen fysioterapiassa. Uusista sopimuksista ja koulutusten aloittamisesta neuvoteltiin alkukesästä.

EduExcellencen kanssa on käyty keskusteluja uusista koulutusten myynneistä ja myös useita tarjouksia on tehty. Täydennys- ja yritys koulutuksia toteutui yhteensä 227 kappaletta ja niihin osallistui yhteensä 3 246 henkilöä.

Asiakaspalautteissa koulutus vastasi odotuksia keskiarvolla 4,2 ja sisällöt ammatillisia tarpeita myös keskiarvolla 4,2. Koulutuksissa käytetyt menetelmät koettiin tarkoituksenmukaisiksi keskiarvolla 4,3 (arviointiasteikko 1-5). Metropolian suositteluindeksi Net Promoter Score oli myös kasvussa lukemalla 58, kun viime vuoden keskiarvo oli 52.

Digitalisaatio

Opetuksen digitalisaatioon liittyvät tavoitteet ovat edenneet suunnitelman mukaisesti. Digimentoriverkosto on työskennellyt aktiivisesti ja aloittanut organisoitumisen kohti neljän kampuksen mallia. Muutos

on koettu positiivisena ja se on vahvistanut digimentorien osaamista.

Digimentoreiden alaryhmät, lähituki, koulutus ja julkaisut, ovat toimineet aktiivisesti. Lähitukiryhmä on ottanut käyttöön Requeste-asiakaspalvelujärjestelmän tarjotakseen digipedagogista tukea yhä tehokkaammin. Koulutusryhmä on järjestänyt useita digipedagogisia koulutuksia. Laajennettu koulutustarjonta ja oppimisen uudenlaiset mahdollisuudet on otettu opettajien keskuudessa hyvin vastaan. Julkaisuryhmä on toimittanut aktiivisesti Hiiltä ja timanttia -blogia. Keväällä 2018 on julkaistu 12 blogikirjoitusta.

Metropolian virtuaalikampus, VIRKA, on asennettu yhdeksi OMAN sähköisistä työpöydistä. Järjestelmää on testattu aktiivisesti ja ilmenneitä puutteita on korjattu. Virtuaalikampus otetaan käyttöön pilottina yhdellä osaamisalueella syksyllä 2018 ja laajemmin vuonna 2019.

Toimintakulttuurin uudistaminen

Toimintakulttuurin uudistamisen toimeenpano on edennyt suunnitellusti. Tulevalla neljällä kampuksella toimii kampusten toimintaa suunnitteleva ja uudistava kampusryhmä, joka tapaa säännöllisesti kehityspäällikön johdolla.

Kampusmuuttoihin on valmistauduttu järjestämällä henkilöstölle ja opiskelijoille suunnattuja muutostuen työpajoja. Työpajoja suunnattiin keväällä erityisesti seuraavaksi muuttovuorossa olevien Arabian ja Myyrmäen kampuksien tulevalle henkilöstölle. Uudistuvissa tiloissa toimimiseen liittyvä ohjeistus koostettiin yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Kampukset

Tilastrategian mukaan Metropolian toiminta keskittään neljälle kampukselle vuosina 2017- 2019: Arabiaan ja Myllypuroon Helsingissä, Leppävaaraan Espoossa ja Myyrmäkeen Vantaalla.

Myllypuron kampuksen sisävalmistustyöt sekä julkisivutyöt etenivät viimeistelyvaiheeseen ensimmäisen vaiheen osalta. Ensimmäisen vaiheen valmistumisen tavoiteaika oli 31.7.2018. Pääurakoitsija ilmoitti uudiksi valmistumisajankohdaksi 28.9.2018. Toisen vaiheen valmistumisen tavoiteaika on 31.8.2019.

Myyrmäen kampuksen laajennuksen rakennustöissä edettiin viimeistelyvaiheeseen. Muutto ja käytäjäasennukset alkoivat toukokuussa. Kesän 2018 aikana tehtävät A- ja B-osan muutostyöt alkoivat toukokuussa.

Arabian kampuksen Arabia 135:n ensimmäisen vaiheen tiloihin muutto ja laiteasennukset alkoivat. Musiikin koulutuksen tilojen rakennusurakka kilpailutettiin. XR-koulutuksen ja coworking-tilojen suunnittelua jatkettiin sekä käynnistettiin selvitys Hämeentie 161-kiinteistön toimintojen siirtämisestä Arabia135:een.

Käyttäjähankinnoista kulunvalvontajärjestelmän asennustyöt alkoivat Arabia135:n, Myllypuron ja Myyrmäen kampuksilla. Sisustus- ja irtokalustehankinnat alkoivat Arabia135:n, Myyrmäen laajennuksen sekä Myllypuron ensimmäisen vaiheen osalta. Myllypuron kampuksen toisen vaiheen sisustussuunnittelu aloitettiin. Opasteiden suunnittelu syksyllä 2018 käyttöön otettavilla kampuksilla aloitettiin.

Korkeakoulutuksen kehittämishankkeet 2017-2019

Metropolian koordinoi neljää opetus- ja kulttuuriministeriön vuosina 2017-2019 rahoittamaa kehittämishanketta. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavaihtojen kehittämishankkeessa sovittiin toukokuussa 2018, että ammattikorkeakoulut ottavat kevään 2020 yhteishaussa käyttöön todistusvalinnan, joka perustuu ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon arvosanojen pisteyttämiseen. Pisteytysmallit on kehitetty laaja-alaisena yhteistyönä Metropolian koordinoimassa hankkeessa.

Digisti yhdessä -hankkeessa luodaan ja kehitetään ammattikorkeakoulujen musiikin, tanssin ja esittävän taiteen digitaalisesti toteutettavia oppimiskokonaisuuksia. Hanke etenee aikataulussa ja suunnitellusti.

Bioanalytiikan digitaalinen verkkoportaali -hankkeessa on jatkettu yhteisen verkkoalustan moduuleiden työstämistä tekemällä pedagogisia suunnitelmia sekä järjestämällä käyttökoulutuksia. Ensimmäinen opintomodulaari on ollut pilottikäytössä Turun ammattikorkeakoulussa keuhkokuumeella 2018.

SOTKA-hankkeessa kehitetään sosiaali- ja terveysalan satelliittikoulutusta alueelliseen työvoima- ja koulutustarpeeseen vastaavana ja yhteistyötä tiivistävänä konseptina. Hanke etenee suunnitellusti ja aikataulussa. Bioanalytiikan ja suun terveydenhuollon tutkinto-ohjelmissa satelliittikoulutukset käynnistyivät tammikuussa 2018. Ensihoidon ja toimintaterapian tutkinto-ohjelmat tekivät opiskelijavaihtojen keuhkokuumeella 2018 ja koulutukset alkoivat elokuussa 2018.

Metropolia Ammattikorkeakoulun tavoitteet ja niiden toteumat

AMK-tutkintojen määrässä ollaan 91 tutkintoa edellä verrattuna vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan. Tekniikassa nousua on 55 ja sote-alalla 31 tutkinnon

verran. Myös liiketaloudessa ollaan hieman viime vuotta edellä. Sen sijaan kulttuurin koulutusosalalla tutkintoja on kertynyt odotetusti viime vuoden vastaavaa ajankohtaa vähemmän. Ennusteen (2 655) mukaan tänä vuonna ylletään lähes viime vuoden (2 669) tasolle. Kasvua on tulossa etenkin sote-alan tutkinnoissa. Kulttuurissa tutkintomäärä laskee, mikä johtuu pienentyneestä sisäänottomäärästä.

55 opintopistettä suorittaneissa ollaan lähellä viime vuoden tasoa. Ennusteen (9 275) mukaan tänä vuonna jäädytään hieman viime vuoden ennätystuloksesta (9 344). Metropolian 55 opintopistettä suorittaneiden määrä on niin korkealla tasolla, että parannusten saavuttaminen on haastavaa.

Valmistuneiden työllisten mittaria ei ollakaan vaihtamassa laadulliseen työllistymiseen, kuten oletettiin. Näin ollen mittarina pysyy vuoteen 2020 saakka valmistuneiden työllistyneiden lukumäärä. Siinä Metropolian odotetaan saavuttavan 2 335 työllistyneen tason, mikä merkitsee kasvua edellisvuoteen verrattuna.

Valmistuneiden opiskelijoiden AVOP-palautteessa oli 4 %:n kasvu edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Koko vuoden ennuste on 415 000 pistettä, mikä on 2 500 pistettä vuotta 2017 vähemmän, mutta 5 000 pistettä tavoitetta edellä. Pistemäärää laskee hieman vastausprosentin ennustettu lasku. Vastaavasti nostavia tekijöitä ovat vastausten keskiarvon paraneminen sekä YAMK-vastaajien määrän kasvu.

Hyväksiluettavissa opintopisteissä oli 33 %:n kasvu verrattuna vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan. Koko vuodelle ennustetaan 28 500 opintopistettä, mikä on hieman tavoitetta korkeampi määrä ja lähes 3 000 opintopistettä viime vuotta enemmän.

Kansainvälisen opiskelijavaihdon opintopisteet olivat toisella kvartaalilla lähes edellisvuoden tasolla. Myös koko vuoden toteuman ennakoidaan asetuvan viime vuoden tasolle. Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden päivissä ennakoidaan noin 20 %:n laskua viime vuoteen verrattuna johtuen Metropolian säästötoimenpiteistä.

Ulkopuolisessa TKI-rahoituksessa ennusteen tekemisen tekee haastavaksi Reportronic-järjestelmän käyttöönottoon liittyvät ongelmat. Toisen kvartaalin toteuma oli -5 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa jäljessä. Tuloksen heikentymiseen saattaa vaikuttaa Reportronic-järjestelmän käyttöönottoon liittyvät haasteet. Toisaalta useat muut indikaattorit, kuten hankkeiden lukumäärä, viittaavat kasvuun. Ennuste on 5,2 milj. euroa, eli hieman viime vuotta enemmän mutta 0,5 milj. euroa tavoitetta vähemmän.

YAMK-tutkinnoissa toisen kvartaalin toteuma on hieman viime vuotta edellä. Ennuste koko vuodelle on 465 tutkintoa, mikä olisi Suomen ennätys yhden vuoden YAMK-tutkinnoissa, mutta jäisi 25 tutkintoa Metropolian tavoitteesta. YAMK-opiskelijamäärät ovat kasvussa, mutta läpäisyssä näyttää tapahtuneen viime aikoina hieman taantumista.

Julkaisujen määrä kasvanut alkuvuonna 82 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Nousuun on vaikuttanut vuonna 2017 aloitettu julkaisu-toiminnan systemaattinen kehittäminen. Ennusteen mukaan kuluvana vuonna ylletään tavoitteeseen eli vähintään 700 julkaisuun.

Liiketoiminnan kokonaistuotot olivat 3,1 milj. euroa, josta elinkeinotoiminnan osuus oli 2,6 milj. euroa ja muun liiketoiminnan 0,5 milj. euroa. Elinkeinotoiminnan osalta ollaan yli 30 % viime vuoden toteumaa edellä, muussa liiketoiminnassa 10 % perässä. Ennusteen mukaan kummassakin saavutetaan vuoden 2018 tavoite. Elinkeinotoiminnan myyntikatteesta ei toistaiseksi ole saatavilla luotettavia tietoja.

Taloudellisen tehokkuuden mittarista ei saada luotettavaa tietoa ennen vuoden loppua. Opintopisteiden kokonaismäärään ei ennakoita laskua. Kun oppimistoiminnan menot laskevat, paranee euro/opintopistetulos viime vuodesta. Ennuste on 105 euroa / opintopiste, mikä on 10 euroa tavoitetta ja 6,5 euroa viime vuoden toteumaa parempi.

Keskeyttämisastetta on vaikea ennustaa, sillä valtaosa eronneiksi lasketuista tulee tilastoihin kolmannen kvartaalin aikana. Alustavat tiedot näyttävät kuitenkin laskua viime vuoden lukemasta 9,2 %. Ennuste vuodelle 2018 on 7,5 %.

Tuloskehitys

Metropolian liikevaihto ja muut toimintatuotot olivat yhteensä 46,2 milj. euroa (47,5 milj. euroa 1.1–30.6.2017). Liikevaihto ja muut tuotot vähenivät edellisestä vuodesta - 2,7 % ja toteutuivat -2,3 % budjetoitua pienempinä. Liikevaihdon taso on edelleen pienentynyt perusrahoituksen vähenemisen ja omistajatukien loppumisen myötä.

Toimintakulut olivat yhteensä 42,9 milj. euroa, ja olivat edellisen vuoden vastaavaa ajankohtaa -5,6 % pienemmät. Ne toteutuivat myös budjetoitua -4,0 % pienempinä.

Henkilöstökulut 30,6 milj. euroa toteutuivat -1,2 % budjetoitua pienempinä ja vähenivät edellisestä vuodesta -2,1 %. Henkilöstökulut olivat 66,6 % liikevaihdosta. Päätoimisen henkilöstön määrä oli 965.

Vähennystä edellisen vuoden vastaavaan lukuun oli -33 henkilöä.

Metropolian kumulatiivinen tilikauden tulos oli 1,1 milj. euroa voitollinen ja taloudellinen tilanne ja maksuvalmius olivat hyviä.

Alkuvuosi on ollut voitollinen tehtyjen säästötoimien piteiden ja voimassa olevien hankinta- ja rekrytointikieltojen ansiosta. Keväällä käytyjen Yt –neuvottelujen seurauksena aiheutuvat säästöt vaikuttavat täysimääräisesti vasta vuonna 2019. Vuoden 2018 tilikauden ennustetta ei ole päivitetty vaan se päivitetään seuraavan osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	ENN 2018	TA 2018	EROTUS TP-TA	TP 2017	TOT 1-6/2018	TOT 1-6/2017
Liikevaihto	93 103	93 206	-391	95 226	45 920	47 073
Muut tuotot	1 156	1 556	-400	659	290	405
Materiaalit ja palvelut	-3 146	-3 466	320	-4 046	-1 423	-1 808
Henkilöstökulut	-63 638	-64 219	580	-64 789	-30 561	-31 231
Poistot ja arvonalentumiset	-5 090	-5 300	210	-4 578	-2 374	-2 226
Muut kulut	-24 508	-23 028	-1 480	-23 714	-10 882	-12 360
Liikevoitto/-tappio	-2 123	-1 250	-1 261	-1 242	970	-147
Rahoitustuotot ja kulut	250	250	0	209	96	176
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja	-1 873	-1 000	-873	-1 033	1 066	29
Poistoeron muutokset	0	0	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0	0	0
Varainhankinnan tuotot ja kulut	1 000	0	1 000	0	0	0
Tuloverot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	-873	-1 000	127	-1 033	1 065	29

Tase (1 000 euroa)	TOT 30.6.2018	TP 2017		TOT 30.6.2018	TP 2017
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	6 894	6 260	Peruspääoma	4 500	4 500
Aineelliset hyödykkeet	8 542	9 715	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	550	550	Muut omat rahastot	4 781	4 599
Pysyvät vastaavat yhteensä	15 986	16 525	Muu oma pääoma		
Toimeksiantojen varat	0	0	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	28 903	29 936
Vaihto-omaisuus	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	1 065	-1 033
Saamiset	2 995	5 069	Oma pääoma yhteensä	39 249	38 002
Rahoitusarvopaperit	32 940	30 924	Poistoero	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	2 417	1 862	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	38 352	37 855	Pakolliset varaukset	0	0
			Toimeksiantojen pääomat	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	2 626	2 626
			Lyhytaikainen vieras pääoma	12 463	13 752
			Vieras pääoma yhteensä	15 089	16 378
Vastaavaa yhteensä	54 338	54 380	Vastattavaa yhteensä	54 338	54 380

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TOT 30.6.2018	TP 2017
Liikevoitto/-tappio	3 439	-1 033
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-2 976	11 350
Investointimenot	-1 745	-7 161
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 282	3 156
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	0	1 458
Oman pääoman muutokset	0	17
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 289	-1 259
Rahoituksen rahavirta	-2 571	3 372
Rahavarat 1.1.	14 487	17 858
Rahavarat 30.6 / 31.12.	17 058	14 487

Tuloslaskelman tunnusluvut	ENN 2018	TP 2017
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	108	104
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia (%)	100	100
Vuosikate/poistot (%)	63	77

Taseen ja rahoituslaskelman tunnusluvut	TOT 30.6.2018	TP 2017
Omavaraisuusaste (%)	72,3	65,1
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	-	-
Lainakanta (1 000 euroa)	-	-
Investointien tulorahoitus (%)	100	100
Kassan riittävyys (pv)	-	136,0
Quick ratio	-	2,38
Current ratio	-	2,75

Tunnuslukujen laskukaavat

Kannattavuuden tunnusluvut

Liikevoitto (%)

$$100 \times \text{Liikevoitto} / \text{Kokonaistuotot}$$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon varsinaisen liike-toiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 10 %	Hyvä
5 % – 10 %	Tyydyttävä
alle 5 %	Heikko

Nettotulos (%)

$$100 \times \text{Nettotulos}^* / \text{Kokonaistuotot}$$

* Nettotulos = Tulos – Satunnaiset tuotot ja kulut

Tunnusluku kertoo kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista jää jäljelle ennen satunnaisia tuottoja ja kuluja. Nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta toimintaa voidaan pitää kannattavana.

ROE, Oman pääoman tuotto (%)

$$100 \times \text{Nettotulos} / \text{Oikaistu oma pääoma}$$

ROE mittaa yrityksen kykyä huolehtia omistajien yritykseen sijoittamista pääomista. Tunnusluku kertoo kuinka paljon omalle pääomalle on kertynyt tuottoa tilikauden aikana. Oman pääoman tuotto-taso määräytyy omistajien asettamien tuottovaatimusten mukaan, johon oleellisesti vaikuttaa sijoitukseen liittyvä riski.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 20 %	Erinomainen
15 % – 20 %	Hyvä
10 % – 15 %	Tyydyttävä
5 % – 10 %	Välttävä
alle 5 %	Heikko

ROI, Sijoitetun pääoman tuotto (%)

$$\text{Nettotulos} + \text{rah.kulut} + \text{verot} / \text{Sijoitettu pääoma}^*$$

* Sijoitettu pääoma = Oikaistu oma pääoma + sijoitettu vieras pääoma

ROI mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta eli sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Tunnusluku kertoo mitä resursseja on tarvittu (eli yrityksen sitomaa pääomaa) tuloksen saamiseksi. Sijoitetun pääoman tuottovaatimus on yleensä alhaisempi kuin oman pääoman tuottovaatimus.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 15 %	Erinomainen
10 % – 15 %	Hyvä
6 % – 10 %	Tyydyttävä
3 % – 6 %	Välttävä
alle 3 %	Heikko

Toimintatuotot toimintakuluista (%)

$$100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate poistoista (%)

$$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo-rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan tai kuntayhtymän keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistolaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Vakavaraisuuden tunnusluvut

Omavaraisuus (%)

$100 \times \text{Oikaistu oma pääoma} / (\text{Taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Luku kertoo kuinka suuri osuus yrityksen varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 40%	Hyvä
20% – 40%	Tyydyttävä
alle 20%	Heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus (%)

$100 \times (\text{Oikaistun taseen velat} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Liikevaihto}$

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä hyvää ja vakaata käyttökattetta ja liiketulosta, jotta lainojen hoidosta selvitään.

Viitteelliset ohjearvot:

alle 40 %	Hyvä
40 % – 80 %	Tyydyttävä
yli 80 %	Heikko

Investointien tulorahoitus (%)

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Maksuvalmiuden tunnusluvut

Quick ratio (luku)

$\text{Rahoitusomaisuus} / (\text{Lyhytaikaiset velat} - \text{Saadut lyhytaikaiset ennakot})$

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillään (rahoitusomaisuus). Tunnusluku mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Mikäli yrityksen tulorahoitus on runsas, tulee se toimeen myös pienemmällä rahoituspuskurilla.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 1	Hyvä
0,5 – 1	Tyydyttävä
alle 0,5	Heikko

Current ratio (luku)

$(\text{Rahoitusomaisuus} + \text{Vaihto-omaisuus}) / \text{Lyhytaikaiset velat}$

Current ratio tarkasteluperspektiivi on hieman pitempi kuin quick ratioissa, mutta siinä mitataan myös yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan. Siinä nopeasti rahaksi muutettaviin eriin luetaan mukaan myös yrityksen vaihto-omaisuus.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 2	Hyvä
1 – 2	Tyydyttävä
alle 1	Heikko

Kassan riittävyys (pv)

$365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki

Postiosoite
PL 20
00099 Helsingin kaupunki

Puhelinvaihde 09 310 1641
kaupunginkanslia@hel.fi
hel.fi/kaupunginkanslia